

NOTICE: This material may be protected by Copyright Law
(Title 17 U.S. code)

ŞİKAGO VE KALİFORNİA ÜNİVERSİTELERİ 1968 KORUCUTEPE KAZISI RAPORU

MAURITS VAN LOON* ve GIORGIO BUCCELLATI**

1968 yılı 25 Ağustos ile 25 Kasım tarihleri arasında Korucutepe'de ortak bir çalışma yapan Chicago Üniversitesi ve California Üniversitesi (Los Angeles) kazı heyetleri höyükteki yerleşme katlarının bir kesitinin çıkarılması ve höyükte temsil edilen her devrin özelliği olan çömlek çeşitlerinin toplanması işleriyle uğraşmışlardır. Keban baraj bölgesinde ortaya çıkarılan diğer yerleşme yerlerinin tarihlenmesinde belki faydalı olur umuduyla, çömlekler üzerinde yapılan çalışmaların ilk sonuçları bu raporda oldukça ayrıntılı olarak verilmiştir.

M. Ö. ÜÇÜNCÜ BİN

Höyüğün kuzey ayağında M. Ö. Dördüncü bin kalıntıları görülmektedir. Bunlara kazının ilk döneminde ulaşılamamıştır. Höyüğün kuzey yamacına açılan kesitteki 0 10 ve 0 11 karelerinde (bak. şekil 1 ve 2) genel olarak M. Ö. 3000 kalıntılarına rastlanmıştır. 0 10'da varılan en derin katlar, 18 ve 17 nci katlardır. Buralarda ele geçen çömlek bir üst tabakadakinden bariz ayrılıklar göstermemektedir.

0 10, 16-11 inci katlar : Traşenin bu katlarında, yangına maruz kalmış ve içi düşmüş tuğlalar ve yanmış çatı kalıntılarıyla dolmuş bir kerpiç yapının kalıntılarına rastlanmıştır. Envanterin içinde bir adet "canaanean" (7 × 2.5 × 0.5 cm) açık renkli çamak taşı ile daha küçük boyda çakmak taşından orak ağızları, sap kısmı olan ve iki kanadı derin oyuklarla ayrılmış bir adet

* Maurits van Loon, Chicago Üniversitesi'nde Yakın Doğu arkeoloji profesörüdür.

** Giorgio Buccellati, Los Angeles'deki California Üniversitesinde (UCLA) Eski Şark dilleri profesörüdür.

obsidiyen ok ucu ($2.7 \times 1.3 \times 0.3$ cm) basalt el değirmeni taşları, onbeş adet yüzük biçiminde gri renkli taş boncuk, bir adet bakır iğne parçası, bir adet toprak ocak ayaklığı veya taşınabilir ocak kalıntısı, bir minyatür kâse ve birçok çömlek kırığı bulunmaktadır. 0 10 ve 0 11 de bulunan bütün M. Ö. Üçüncü bin tabakalarında olduğu gibi, çömlekler hemen tamamıyla elle yapılmış olup, hamur, saman ve iri kumlarla karıştırılmıştır. Bunlar perdahlanmış ve az pişirilmiş olup, ancak renk bakımından farklılık gösterirler¹.

Çömleklerin % 43'ü kahverengi, % 17'si koyu kırmızı, % 12'si iki renkli; siyah ve kırmızı, kahverengidir. Ancak % 9 tamamen siyahtır. % 85'i tırabzan ağızlı² çömleklere ait olan ağız kenarı ve dip parçaları arasında daha büyük bir kısım (% 30) siyah renklidir. Geniş üçgen kulplar ve parçalı düğme kulplar da görülmektedir. Geometrik desenler ya da stilize hayvan desenleriyle kabartma³ olarak yapılmış süslemeye az rastlanmıştır (% 1.5). Perdahlı çömlek cinsinin yanında görülen başka bir çömlek cinsi de kırmızı boya ile boyanmış devetüyü renkli kaplardır (% 10 boyanmamış çömlek parçaları da hesaba katılarak). Bu kapların hamuru orta büyüklükte siyah kum ve saman karışımı ile üstü düzeltilmiş ve orta derecede fırınlanmış olup, yüzeyleri kaygandır. Başlıca süsleme üzerinde dalgalı bir çizgi bulunan içi taranmış üçgenlerden ibarettir. Kabartma ile süslenmiş ve boyanmış çömlek parçalarına buradan 0 11 kat 3'e kadar rastlanmıştır (Şekil 3).

0 10, 10-2 nci katlar : Kat 10'da ve daha üst katlarında, odun kömürü, yanmış çatı parçaları, diğer bir bakır iğne (Şekil 4) kırmızı perdahlı bir çömlek kapağı ve çok sayıda çömlek parçaları ile birlikte yanmış mimarî kalıntısı olarak beyaz sıvalı bir taban görülmektedir. Kaplar hemen tamamıyla biraz önce tarif edilen perdahlı çömlek cinsindedir. Burada koyu kırmızı renk en çok görülür (% 32); kahverengi % 27, siyah % 12 ve iki renkli olanlar % 11'dir. Ağız kenarı ve dip parçalarının yine büyük bir miktarı (% 30) siyahtır. Bunların % 10'u tırabzan ağızlar, % 10'unu meyilli yanyüzlü kâseler, % 10'unun düz dipler teşkil etmektedir.

Demiryolu ve yol yapımı için bu bölgeden çok taş çıkartıldığından, 0 10'nun bayır aşağı kısmındaki M. Ö. Üçüncü Bin kalıntıları üzerinde

¹ Aksi söylenmediği takdirde, çömlek sayımı yalnızca gövde kırıklarına dayanmaktadır. %'ler yuvarlak olarak alınmıştır. Toplam olarak 42,500 gövde kırığı, California Üniversitesi (Los Angeles) Etnik Koleksiyon Müzesinden Marilyn Kelly Bucellati başkanlığında sayılmıştır. Bütün ağız kenarı ve dip kırıkları çizilmiş ve sayılmıştır.

² Bak. *Anatolian Studies* 8 (1958), s. 197 No : 171 - 179, 192 - 199. "Tırabzan ağız" aslında ekseri küplerin boyun çevresini bir okuyla süslenmesi sonucudur.

³ Kabartma süslemenin altında her zaman kazılmış bir desenin bulunduğu görülmüştür. Görünüşe bakılırsa, bu kazılan yerler ısınınca şişecek bir madde ile doldurulmuş olması gerekmektedir. Kabin bundan sonra astara benzeyen başka bir toprak tabaka ile sıvandığı anlaşılmıştır. Bu tabaka, fırınladığı zaman altında desenlerin kazılması olduğu yerlerde kabarıklıklar yapmıştır

M. Ö. İkinci Bin kalıntılarında pekaz bir şey kalmıştır. Bu devre ait buluntular M. Ö. İkinci Bin'in ortalarında olup % 14'ü koyu renkli yemek pişirme kapları, % 7'si devetüyü rengi üstü düzeltilmiş ya da perdahlanmış kaplar, % 6'sı gri renkli çark izi olan kaplardır.

0 11, 6'ncı tabaka : Yangına maruz kalmış olan bu katta 20 cm. ye kadar yükselen sarı renkli kerpiç duvar kalıntıları vardır. Bu katın üzerinde aynı şekilde yanmış olan 5'inci tabaka yükselmektedir.

0 11, 5'inci-4'üncü tabaka : Burada, bir odanın sıvalı tabanı ile duvarları yarım metre yüksekliğe kadar korumuş olup, içerisi düşmüş tuğlalar, kömürleşmiş odun parçaları ve diğer yanmış çatı kalıntısıyla dolmuştur⁴. Duvarlar, 57 × 42 × 6 cm. büyüklüğündeki kerpiçlerle, 32 × 42 × 6 cm. büyüklüğündeki yarım tuğlaların sıra ile dizilmesiyle inşa edilmiştir. Mevcut olan bir kapı yeri tuğlalarla örülmüştür. Odanın kuzey-doğu köşesinde yuvarlak bir ocak ile dikdörtgen şeklinde bir köşe ocağı vardır. 1.10 × 85 m. büyüklüğünde olan bu sonuncu ocağın sarı topraktan bir kenar kısmı ve küllerin dışarı atılması için doğu duvarına açılmış bir kanalı vardır. Doğu duvarının dışında diğer bir kanal veya bir oluk belki de yağmur suyunu akıtmak için kullanılmıştır. 1.40 × 0.40 m büyüklüğünde bir saçak parçası, çapraz atıklarıyla birlikte bu oluşun içine düşmüştür. Doğu taraftan kerpiç odaya birleşen bu alan bir avluya benzemekteyse de kömürleşmiş bir hasırın ve at nalı şeklinde taşınabilir bir ocağın izleri tabanda görülmektedir. Yanmış yapının ve çevresinin envanteri içinde "canaanean" tipinde açık renkli çakmak taşı orak ağızları ile çamak taşı ve obsidiyen bıçak ağızları bunların bazıları rötuş edilmiştir; sap kısmı olan ve iki kanadı derin oyuklarla ayrılmış obsidiyen ok uçları⁵ ; 5.3 - 6.8 cm. uzunluğunda, 4.1 - 4.4 cm genişliğinde ve 1.6 - 1.8 cm. kalınlığında yeşil taş baltalar, pembe taştan bir silindir mühür⁶ dikdörtgen şeklinde sünger taşından perdah taşları; koyun veya keçi ayak tırnaklarından yapılmış kemik bizler ; iki ucu da sivriltilmiş kemik ve bakır iğneler ; bir toprak ocak ayağı parçası, bir minyatür tas ve 0 10 dakine benzer kırmızı perdahlı bir çömlek kapağı ile bir tencere dayanağı ve tamamen siyah renkte perdahlı bir kâse - ikisinin de boynu içine çekik kenarlıdır -.

0 11, 5 inci ve 4 üncü tabakalarda bulunan elle yapılmış, perdahlanmış çömlekler 0 10'dan elde edilenlerin aynıdır. Fakat burada siyah renk en çok görülür (% 36), (% 32) kahverengi, % 14 iki renkli, ve ancak % 6 koyu kırmızıdır. Ağız kenarı ve dip kırıklarının % 40'ı siyahtır. % 16'sı düz dipli, % 13'ü tırabzan ağızlıdır. Yeni bir tipte çarktan geçirilmiş, ince kum ile

⁴ American Journal of Archaeology 73 (1969), Levha 57, Şekil 1.

⁵ AJA 73 (1969) Levha 57, Şekil 7.

⁶ AJA 7 (1969) levha 57, Şekil 2.

karişmış ve yüksek fırınlanmış çömlek cinsidir. Bunların çoğu küçük vazo ve kuplar şeklinde olup, renkleri griden portakal rengine kadar değişiklik gösterir (% 2.) Kap çarkta dönerken, çömlekçi kabın yüzeyini sıvazlayarak yive, dairevî perdaha ve hattâ astar artığına benzer bir etki yaratmıştır. Bu tarz çömleğin Kuzey Mezopotamya ve Kuzey-doğu Suriye'den ithal edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. O bölgede Tell Billa⁷ Arbit⁸, Germayir ve Brak⁹ ve Tel Khuweyra¹⁰ yerleşmelerinde elde edilen bu çömlek cinsi Erken Sülâle III ve Akkad devirlerine aittir (Aşağı yukarı M. Ö. 2600 - 2100).

0 11, 3'üncü tabaka : Bu katın başlıca özelliği 80 × 70 cm büyüklüğünde taş üzerine toprak sıvalı ve ağız kısmı topraktan olan bir ocak ile onunla ilgili olan bir taban ve duvar kalıntısıdır. Ocağın yüzü, perdahlı çömlek parçası tabakası üzerine iki defa sıvanmıştır. Bu katın çömleği elle yapılmış perdahlı kapak geleneğini muhafaza etmekte, fakat daha çok iki renkli çömlek görülmektedir (% 32). Bunların % 30'u kahverengi, % 29'u siyahtır.

0 11, Daha Sonraki Devirlerin Kalıntıları : M. Ö. Üçüncü Bin kalıntılarına M. Ö. İkinci Bin insanları tarafından derin bir yarma açılmıştır. Bu insanlar, dış yüzü harçsız büyük taşlardan, iç yüzü molozdan inşa edilmiş, 1.70 m. genişliğinde bir istinat duvarı yapılmıştır. Bu duvar, kuzey tarafı meyilden aşağı erozyona uğramış, fakat 4 × 7.5 m. büyüklüğünde olan bir alanı sınırlamaktaydı. Hasır örtülü tabana 1.20 m. derinliğinde taş kaplı iki adet helâ oyulmuştur. Helâların tahta kapakları hâlâ bellidir. Yapım sırasında araya karıştığı belli olan 1400 adet M. Ö. Üçüncü Bin tarihli çömlek parçası sayılmazsa, bulunan diğer çömlek parçalarına göre, bu yapı da M. Ö. İkinci Bin ortalarında tarihlenebilir. Çömlek parçalarının % 22 si koyu renkli yemek kapları, % 7si devetüyü rengi üzeri düzeltilmiş ya da perdahlanmış kaplar ve % 5'i de gri renkte çarktan geçirilmiş kaplardır.

0 24, 22'nci - 20'nci tabaka : Ancak 2 × 2 m. büyüklüğünde bir çukurda erişilen bir tabaka (Şekil 5), höyüğün güney tarafında da M. Ö. Üçüncü Bin yerleşmesi bulunduğunu göstermiştir. Tabaka 21'de kahverengi bir toprak duvar ortaya çıkarılmış, tabaka 20'de iki duvar ve bir kapı yeri ile birlikte bir taban bulunmuştur. Taban, duvarlar ve kapı yerleri üç kere sarı toprakla

⁷ E. A. Speiser, University of Pennsylvania. Museum Journal 23 (1932 - 1933) s. 253 - 254, levha LIII, No. 4; Levha LIV, No. 4.

⁸ J. E. Reade, Iraq 30 (1968), s. 245, 251, Levha LXXXIV no. 8 Mallowan.

⁹ M. E. L. Iraq 4 (1937), s. 105, 154. levha XIX, no 4, 5 Iraq 9 (1947), levha XXXIX, no 3; levha LXVII, no 13, 17, 18; levha LXXII no 6, 7, 13.

¹⁰ Anton Moortgat, Tell Chuera in Nordost - Syrien : Bericht über die Grabungskampagne 1963 (Wissenschaftliche Abbildungen der Arbeitsgemeinschaft für Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen 31, Cologne, (1965) s. 46 - 48.

sıvandıktan sonra yangına maruz kalmıştır. Tabana, Sinclair Hood'un¹¹ "yemek pişirme deliği" dediği konik tipten harçla sıvalı bir delik açılmıştır. 20 cm. çapında, 12 cm. derinliğinde olan bu deliğin dibine darbenin etkisini azaltmak için bir taş konmuştur. Bu katlarda cilâlı gri renkli bir taş çekiç ile iki ucu da sivriltilmiş ve belki de balık oltası olarak kullanılmış olan bir kemik iğne ; Erken Bronz çağı tipinde "tırabzan" ya da dışa kıvrık ağız kenarlı, elle yapılmış çömlek ile bir miktar perdahlanmış, üstü düzeltilmiş veya perdahsız, ağız kenarları kalınlaşarak içe dönen (Şekil 6) siyah-kahverengi kaplar bulunmuştur. Bu son çömlek şekli, kazı yerinde hemen hemen mevcut olmayan, fakat Tepecik'de¹² çok görülen açık krem üzerine siyah boyalı kapların özelliği olup, bu tabaka için M. Ö. Üçüncü Bin'in sonlarında bir tarihi mümkün kılmaktadır.

0 24, 19 uncu ve 18 inci tabaka: Tabaka 19'da kırmızı yeşil ve kahverengi kerpiç enkaz bulunmuştur. Tabaka 18'de başka bir kerpiç duvar ile taban üç kere sarı çamurla sıvanmıştır. Bu tabakalardan elde edilen kaplar, daha önce tarif edilen kaplar ile biraz sonra aşağıda tarif edilecek M. Ö. İkinci Bine ait çarktan geçirilmiş kapların bir karışımıdır.

M. Ö. Üçüncü Bin'in Hayvan ve Bitki Kalıntıları : Buluntulara göre koyun veya keçi ve özellikle büyük baş hayvan beslenmekte olduğu anlaşılmıştır. Bulunan birkaç domuz kemiği vahşi hayvanlara ait olabilir. Sert kırmızı buğday ve altı sıralı arpanın ekilmiş olduğu M. Ö. Dördüncü Bine karşılık adı ya da ckmeklik buğday ile iki sıralı arpa ekilmekte olduğu anlaşılmaktadır.

M. Ö. İKİNCİ BİN :

0 24 tabaka 17 : Bu tabakada birkaç adet taşların üzerindeki çakılara oturmuş ve kalıntı halindeki izlere bakılacak olursa, yuvarlak topraktan tandır, ağız kenarı kırmızı yanmış toprak yüzeyleri bulunmuştur. Bu kalıntılar şimdilik açık havada inşa edilmiş kubbeli fırınların alt yapıları diye tanımlanabilir. Bu kalıntıların üzerinde bulunan çömlüklerin en ilgiçekici tarafı, kaba ve kaliteli kırmızı veya kahverengi perdahlı kapların¹³ çokluğuğudur (% 25). Bunun yanında kendinden astarlı krem renkli kaplar¹⁴ % 7, gri renkli çarkta çevrilmiş kaplar¹⁵ % 5 ve siyah renkli üstü düzlenmiş kap-

¹¹ Anatolian Studies 1 (1951) s. 123.

¹² Anatolian Studies 8 (1958) S. 202 - 203, No : 264 - 273.

¹³ Kaba kaplar kulu olup kil rengi, kırmızı-portakal rengi ile kahverengi arasında değişir. Kaliteli kaplar hem saman hem kumla karışmışlar ve alçak ile orta derecede fırınlanmışlardır. Perdah çok kere izleri belli olan tiptendir.

¹⁴ Renk devetüyü rengine değişiklik gösterir, küçük koyu renkli kumla karışmıştır.

¹⁵ İnce kum ve samanla karışmış, yüksek derecede fırınlanmıştır, çoğunlukla kalın cidarlıdır.

lar¹⁶ % 5 oranındadır. Kırmızı ve kahve rengi perdahlı kaplar yüzünden, bu tabaka M. Ö. İkinci Bin'in erken devirlerine şimdilik kaydıyla konabilir.

0 25, 9 uncu - 2 nci tabaka : Yerleşmenin görülmediği bu süprüntü kalıntısı, tabakalandırmaya göre, 0 24, tabaka 17'nin üzerinde yer almaktadır. Buna karşılık, bu tabakalar 0 24, 16 ncı ve 15 nci tabakalardaki çevre duvarı için açılmış olan eyik kenarlı temel yarması tarafından kesilmişlerdir. Bu katlarda çökmüş bir çukurdan elde edilen çömlek gövdesi parçaları arasında gri renkli, çarkta çevrilmiş kaplar, % 13, siyah renkli, üstü düzlenmiş kaplar % 17 oranıyla daha çok görülürken, kendinden astarlı krem renkli kaplar daha önceki gibi % 6 oranındadır. Gri renkli, çarkta çevrilmiş çömlek parçalarının hepsi dışa dönük ağız kenarlıdır. Höyüğün doğu ayağındaki buluntular bahsinden sonra güney yamaçta ardarda gelen tabakaların tarifi devam edecektir.

U 12, 11 inci - 5 inci tabaka: Yanmış tuğla kitlelerinin yüzeydeki buluntuları, höyüğün doğu ayağındaki bu alanın araştırılmasına yol açmıştır. 37-45 × 35 × 12.5 cm. lik kerpiç tuğlalarla hatılların meydana getirdiği bir üst yapıyı taşıyan 1.70 m. genişliğindeki taş temelli, 12 × 12 m. büyüklüğünde H şeklinde bir kompleks ele geçmiştir. Hatılların yanmasıyla kireçtaşı toz haline gelmiş ve tuğlalar pişmiştir. Bu tuğlalar bitişik bir koridora düşerek bir el değirmeni taşının, bir taş levhanın ve devetüyü renkli astarlı, S profilli bir çömleği de kapsayan birkaç küpün üzerini örtmüştür. H şeklindeki yapının içinde, taban ya da avlu yüzeyi daha yüksek seviyededir. Kömürleşmiş muhtevası içinde iki adet kırmızı astarlı büyük kap ve bir oval amfora bulunmuştur. Yuvarlak ve konik başlı bronz iğneler, kalın boyunlu bir hayvanın belki de bir boğanın topraktan heykeli, ağız kenarı kıvrık, portakal renkli perdahlı bir ibriğin üst kısmı ile portakal renkli, iyi durumda, yassı yuvarlak bir matra¹⁷ bu moloz yığınının üstüne yakın veya üstünde bulunmuştur.

Bu katlardan elde edilen çömlekler çarktan geçirilmiş olup, çoğunluğu tekerlek izleri taşıyan gri renkli (% 18) veya üstü düzeltilmiş siyah renkli (% 12) kaplardır. Portakal renkli büyük bir kap cinsi¹⁸ (% 13) muhtemelen üstündeki Hitit İmparatorluğunun tabakalarından içeri sokulmuştur (aşağıya bak.). Buna mukabi¹, krem renkli kendinden astarlı çömlek cinsi (% 5), bütün M. Ö.

¹⁶ Rengi gri ile kahverengi arasında değişiklik gösterir, mika ile karışık küçük ile orta boy kumla karışmıştır, orta ile yüksek fırınlanmıştır.

¹⁷ Bak. Die Hethitische Keramik von Boğazköy; Şekil 18, 19 No : 473, 488 ve Şekil 20. Osman-kayasın'da bu kaplar M.Ö. 1650 - 1400 yıllarına tarihlenen daha erken devre ait mezarlarda bulunmuştur.

¹⁸ Kendinden astarlı, küçük koyu renkli kum ile karışmış, orta ile yüksek fırınlanmıştır.

İkinci Bin¹ katlarında görülebilir. Ağız kenarı ve dip parçaları arasında, gri renkli, çark izi taşıyan, dışarıya kıvrık çömlek ağızları % 12 oranındadır.

Bu en son çömlek cinsinin önemli bir yer işgal etmesini dikkate alarak, kronolojik sırayı izlemeye çalışan raporda, U 12'ye 0 25'e yakın bir yer verilmiştir. Boğazköy'de bulunmuş olan çömleklerle bunlar arasında paralellikler olduğundan bunlar, U 12, 0 25 ve 0 24 Eski Hitit (aşağı yukarı M. Ö. 1650 - 1400) devrine ait olmalıdır.

U 12, 4'üncü - 2'nci katlar : Üç adet taş temelli duvarın çevirdiği bir alanda, bindirme tekniğiyle yassı taşlardan yapılmış bir fırın (çapı 2.55 m.), taşların üzerindeki çakıl taşlarının üzerine inşa edilmiş ve beş kere sarı çamurla sıvanmıştır. Fırının dışında teşkil etmiş kül yığınının üzerinde iki adet bronz iğne ve bir öküz kafatası ile bir köpek kafatasını da içine alan birçok hayvan kemikleri bulunmuştur.

Elde edilen çömleğe bakılırsa, bu katlar aşağı yukarı 0 23 (aşağıya bak.), yani Erken Hitit devri ile aynı zaman olmalıdır. Çömleğin % 32'si kahverengi yemek pişirme kaplarıdır ve % 10 kırmızı ile kahverengi perdahlı kaplardır. Ağız kenarların içine % 6 oranında dışarıya kıvrık ağız kenarları ve % 4 oranında "tabaklar" girmektedir. Devetüyü renkli, kabarık paralel hatlar arasında büyük bir kırmızı kafesle boyanmış kaplara ait oniki kırık parçadan başka örnek yoktur.

0 24, 16'ncı ve 15'inci katlar : Bu tabakada dağlardan getirilmiş olan ve su geçirmez bir şekilde sertleşen yeşil toprak görülür. Bu toprak, bugün hâlâ köy evlerinin çatılarında kullanılmaktadır. Bu toprak her biri 1.45 m. genişliğinde ve aralarında 2.40 m. açıklık bulunan iki adet harçsız taş temelin arasında yığılmış ve duvarların dış yüzeylerine de bu toprakla set yapılmıştır. Bu temellerin üzerinde bir zamanlar kerpiç bir çevre duvar bulunmakta olduğu anlaşılmıştır. Bu sunî toprak yığını bazı yerlerde yeşil yerine kahverengidir, fakat aynı sertliği gösterir. Bunun içinde bulunan çömlek kırıkları, kat 17'ye göre, daha çok miktarda koyu renkli yemek pişirme kapları¹⁹. (% 8) ve daha az miktarda kaba kırmızı ya da kahverengi perdahlı kaplar (% 12) ihtiva etmektedir. Siyah düzgün satırlı kaplar ile krem renkli kendinden astarlı kapların ikisi de burada % 7 oranındadır. İyi kaliteli kırmızı perdahlı kapların oranı % 4'e düşmüştür.

0 24, 14'üncü katlar : 2 metre derinliğindeki bu tabakaların içinde, 12'nci - 10'uncu katlara ait olan bazı kerpiç enkaz ve yanmış çatı kalıntıları görülmüştür. 7 nci ve 6 ncı katlarda taş temelli duvarlarla birlikte taş bir

¹⁹ Mika ile karışık çok miktarda kum ve bir miktar samanla tavllanmış; ekseriyetle perdahlanmış çömlek. "Yemek pişirme kabı" deyimi bu makalede, içindeki kum miktarı fazla olan ve bu yüzden kırıkları zikzaklı olan bir çömlek cinsi için kullanılmıştır. Bu cins kırıklar çok defa ıslıdır.

alt tabaka üzerinde sert topraktan, bir defa yenilenmiş, bir taban ortaya çıkarılmıştır. Kat 4, kül ve odun kömüründen ibarettir. 13'üncü katta 46 cm. çapında ve 32 cm. yüksekliğinde, düzgün satırlı, kırmızı renkli, Fransız Fischer'in "Die Hethitische Keramik von Boğazköy" (WVDOG 75, Berlin, 1963) adlı kitabında Şekil 18 - 19, numara 969, 983'te (aşağı yukarı M. Ö. 1650 - 1400) gösterilen tekneye benzer eksiksiz bir tekne bulunmuştur. Çömlek kırıkları arasında kaba kahverengi perdahlı kaplar artık (% 8) oranına düşmüştür. Kahverengi, kumlu bir çömlek cinsi²⁰ (% 9) muhtemelen yemek pişirmekte kullanılmıştır. Krem renkli kendinden astarlı çömlekler burada da devam etmektedir. (% 9) Ayrıca da beyaz astarlı portakal renkli bir çömlek cinsi²¹ ortaya çıkmıştır. (% 6)

0 23, 4'üncü - 2'nci katlar : Çok meyilli hafif yeşil renkli bir taban, taş temeller üzerinde tahta hatıllarla takviye edilmiş üç adet sıvalı taş duvar ile ilgilidir. Duvarların üst kısımlarının üst yapılarına göre yana kaydığı görülmüştür. Bekli de bunun sebebi taş temellerle kerpiç üst yapı arasında çok ağır tahta hatıllar kullanılmış olmasıdır. Kat 1'deki bir çukur içinde siyah perdahlı silindir şeklinde bir kupa bulunmuştur.

Çömlek parçaları arasında, kahverengi astarlı ya da astarsız yemek pişirme kapları ön plândadır (% 35); çömlek parçalarının % 5'inin kulplar ve % 5'inin dışarıya kalınlaşan delik ağızlı çömlek ağız kenarları olmasından hâkim şekiller anlaşılabilir. Hitit İmparatorluk katlarının başlıca özelliği olan portakal çark izli kaplar²² bunlarla ilişkisi olan yüksek fırınlanmış kendinden portakal astarlı²³ ve alçak fırınlanmış portakal astarlı kaplarla birlikte (ikisi birden % 14) görülmeye başlamıştır. Bu sonuncu çömlek cinsinde bulunan beyaz kum, aynı zamanda kırmızı ile kahverengi perdahlı kaplarda da (% 9) görülür. Beyaz astarlı kaplar devam etmektedir (% 7).

Hitit İmparatorluk devri kapları ile Eski Hitit devrine tekabül eden yerli çömlekler arasında devamlılık olmayışı çok aşikâr şekilde bellidir. Hitit İmparatorluk devrinde çömlek yapıcısının ustalığı, bütün artistik hevesleri ortadan kaldıracak şekilde makinikleşmiştir. Marilyn Kelly Buccellati, Korucutepe de çıkan Geç Hitit ve Erken Hitit çömlekleri arasındaki ayrılıkların ve benzerliklerin bazılarını gösteren bir levha (Şekil 8) hazırlanmıştır ve bu levha ile ilgili notları bu makalenin sonunda yer almaktadır.

0 23'ün batı yarısında kazı, M. S. 13 üncü ve 14 üncü yüzyıllarda büyük çapta karışma olduğu anlaşılınca durdurulmuştur. Bu sonraki devirlere ait

²⁰ Renk kırmızı ile kahverengi arasında değişir. Bazan astarlı ve sıyrılmıştır.

²¹ Küçük koyu renkli kum ile karışmıştır. Astar çok defa süt gibi ve yarı şeffaftır.

²² Renk kasvetlidir, kahverengine hattâ yeşilimsi portakala çalar. Ufak ile orta boy kumla karışmıştır. Orta ile yüksek fırınlanmış olup aşikâr çark izleri vardır.

²³ Ufak koyu kumlu, açık portakal renkli, yüksek fırınlanmış içinde çark izleri vardır.

kubbeli bir fırından yeşil sırlı bir vazo, kaba cinsten kırmızı renkli delikli bir kap ya da süzgeç ve damga süslemeli bir ibrik bulunmuştur.

0 22, 14'üncü - 11'inci katlar : İki doğu-batı, ikisi kuzey-güney yönünde uzanan ve birbirlerine temas eden sarı sıvalı dört adet duvar, kat 14'deki iki ayrı tabanla ilgilidir. Bu tabanlardan üstte olanı 0 23, kat 4'deki tabanla çatışır görünmektedir. Burada dik kuyruklu bir hayvanın, belki de bir köpeğin, pişmiş topraktan bir heykelciği bulunmuştur. Portakal astarlı kaplar ²⁴ (% 10) bu kazı karesinde çok görülmüştür. Beyaz astarlı portakal rengi kaplar da en çok görülenlerdir. (% 18). Krem renkli kendinden astalı kaplar % 7, kırmızı ile kahverengi, beyaz kumlu kapaklar % 6 oranında devam etmektedir.

0 22, 10'uncu - 2 nci katlar : 14 üncü - 11 inci katların birbirleriyle temas eden duvarlarının 75 cm. doğusunda, kuzey-güney yönünde birbirine yanaşık iki paralel duvar sık sık tamir görmüş ve her defasında biraz daha batıya kaymışlardır. Bu duvarlarla ilgili olan kırmızı, beyaz, sarı, kırmızı renkte, beş taban, birbirinin üzerine binerek toplam bir metre kadar yükseklik meydana getirmiştir. Burada poyraları olan minyatür bir tekerlek şeklinde pembe taştan bir ağırşak ile geyik boynuzlarından yapılmış bir kısım aletler bulunmuştur. 9 uncu ve 8 inci katlarda aynı duvarla ilgili dört taban daha bulunmuştur. Aynı zamanda iki enine duvar ve bu duvarların birinin kalınlığını iki misline çıkaran bir istinat duvarı ele geçmiştir (Şekil 9). Tabanların ve duvarların yüzü sarı çamurla sıvalıdır, duvarlar harçsız taş temeller üzerine kerpiç ve hatıl karışımı olarak inşa edilmiştir. Duvarların üst kısmında, odun kömürü ve hayvan kemiği tabakaları birbirini izliyen sıralar halinde bir metre kadar yükselmektedir (Kat 8).

8'inci kattaki odun kömürü ve hayvan kemiklerinin içine derin bir yarma açılarak bir sıra taş temel üzerinde zayıf yapıda bir kerpiç duvar bulunmuştur. Yakınlardaki kutuya benzeyen taş unsur, çatı direği tabanı olarak adlandırılabilir (Kat 7.) Bu birkaç beyaz küllü taban yüzeyi üstüste 25 cm.lik bir kalınlık teşkil etmektedir (Kat 5).

4'üncü katta, biraz sonra bahsedilecek 0 21'deki bindirme tekniği ile yapılmış fırın ile ilgili olabilecek bir yüzey ortaya çıkarılmıştır. Yerlerinden düşmüş sarı kerpiçler ile açık kahverengi kerpiç enkaz 3'üncü katta da devam etmektedir.

Kat 2'de iki eğri halinde yerleştirilmiş 16 cm. derinliğinde 9 direk deliği, direkler dikildiği zaman etraflarına yığıldığı anlaşılan topraktan bir plat-

²⁴ Beyaz kum ve samanla karışmış portakal rengi hamurdan parlak portakal ile kırmızı renkli bir çömelektir. Ekseriyetle üstü kazınarak temizlenmiş ve bazen de perdahlanmıştır. Orta ile alçak fırınlanmıştır.

form üzerinde bulunmuştur. 0 21 in özelliği olan iple kesilmiş minyatür taslar 2 nci ve 1 inci katlarda görünmeye başlamıştır.

0 22, 10 uncu - 2 nci katların çömleğinin başlıca özelliği portakal çark izli tasların çok miktarda görünmesidir. Bunların kırılması tarzından dolayı gövde kırıkları azdır; fakat ağız ve dip kırıkları arasında bu cinsten kaplar %21 oranındadır. Bu oranın içine %11 oranında içine dönük ağızlı taslar da girmektedir. Bu cins kaplar kat 9'da görülmeye başlanmıştır. Gövde kırıkları arasında, beyaz astarlı portakal rengi kaplar %19, krem renkli kendinden astarlı kaplar %9 ve kırmızı ile kahverengi beyaz kumlu kaplar %9 oranındadır.

0 21, 6 ncı ve 5 inci katlar : Bu katlar, kazı karesinin kuzey yarısında, içine 5 m. çapında bir çukur açılmış kül tabakalarıyla, çukurun doğu tarafını alıkoyan duvar kapanmadan önce, bu çukurun eski yüzünde yer alan malzemeyi ihtiva etmektedir. Kül tabakaları içinde M.Ö. 1500 - 1350)²⁵ yıllarında tarihlenmesi bilinen tipte bir Mitanni mühürü ile, portakal çark izli çömlek cinsinden derinliği olmayan büyük bir yayvan tas ya da "tabak" bulunmuştur. Bununla birlikte, daha sonraki katlarla kıyas edilirse, "tabaklar" oldukça ender olarak ele geçmektedir. Başlıca çömlek cinsi olan kahverengi kaba kaplar²⁶ (%27) ile portakal astarlı veya kendinden astarlı kaplar (%23) ve koyu renkli yemek pişirme kapları (%5) olarak görülmektedir.

0 21, kat 4 : Çukurun muhtevası ince kül tabakalarının arasında yer alan dikey çatlamış katı çamur tabakalarından ibarettir. Sanki ocak süprütüleriyle yağmur birikintileri çukuru sırasıyla doldurmuş gibidir. Bu katın iki alt kül tabakasından 12 adet pişmemiş topraktan koni şeklinde mühür ya da bulle bulunmuştur. Bu mühürler, Hitit İmparatorluğu (M.Ö. 14 üncü ya da 13 üncü yüzyılları, muhtemelen sonuncu tarih) hieroglif damga mühürlerinin baskılarını taşımaktadır (Şekil 10).²⁷

Bu baskılar Chicago Üniversitesinden Dr. Hans Güterbock tarafından incelenmiştir. Güterbock'un nazikâne verdiği bilgiye göre, hem Luwi, hem de -muhtemelen- Hurri adları okunmaktadır. Bunların arasında mahallî bir krallığa ait olduğu sanılan iki kral adı da mevcuttur. Adlar, mühürlerin desen ve şekilleri ile Boğazköy'de bulunanlara yakın benzerlik göstermektedir.²⁸

²⁵ AJA 73 (1969), levha 57, Şekil 3. Çukur çokluğundan dolayı o 21 tabakalarının bağlantısı şüphesiz kurulamaz. Bununla beraber tarih sırasına göre bütün o 21 tabakalarının yakın ilgisi çanak kıyasından bellidir.

²⁶ Çok küçük kum ve bir miktar samanla karışmış, üstü çoğunlukla kazınarak temizlenmiştir.

²⁷ Bak. AJA 73 (1969) lev. 57, Şekil 4 - 6.

²⁸ Bak. Hans G. Güterbock, Siegel aus Boğazköy II (Archiv für Orientforschung, Beihefte 7, Berlin 1942) Örneğin, No 106 109, 132, 152, 204.

İple kesilmiş minyatür taslar²⁹ ve portakal çark izli yassı, yarım küre şeklinde taslar bu ve bunu takip eden katlarda görülmektedir. Bir halka ile sonuçlanan bükülmüş bakir teller 4 üncü ve 3 üncü katlarda meydana çıkarılmıştır.

0 21, kat 4'ün çömlek özelliği, portakal astarlı veya kendinden astarlı kapların büyük artış göstermesidir. (%23). Kahverengi kaba kaplarda bir düşüş (%22), koyu renkli yemek pişirme kaplarında bir artış (%8) görülür. Ağız kenarı ve dip kırıkları arasında, portakal rengi kaliteli çömlek cinsinden 30 yassı yarım küre şeklinde (çapı aşağı yukarı 20 cm.) birçok tas bulunmuştur (%15). Portakal çark izli kaplar %22 oranındadır. Bunun içine %5 oranında yassı yarım küre taslar ile %4 oranında "tabaklar" da girmektedir. Bu sonuncular 40 cm. çapında olup, "Die Hetthitische Keramik von Boğazköy" Şekil 18 - 19, numara 911, 916 ile "Tarsus II", s. 204, şekil 317, numara 1118³¹ altında sınıflandırılmış kaplara yakın benzerlik göstermektedir. Bunların sayesinde 0 21, Hitit İmparatorluğu devrinin, aşağı yukarı M.Ö. 1400 - 1200 yıllarına tarihlendiğini anlamaktayız.

0 21, 3'üncü - 1'inci katlar : Karenin güney yarısında kuvvetli bir meyli olan bir avlu tabanı, kısmen taş temeller üzerine inşa edilmiş ve dış tabanı kenarına konmuş yassı taşlarla korunan iki adet kerpiç duvarla ilgilidir. Avlu yüzeyine konmuş çakıtaşı bir taban üzerine 34 - 37 cm. uzunluğunda, 33-35 cm. genişliğinde ve 8-9 cm. kalınlığında kerpiçlerle, D-plânlı, ağız kısmı güney-doğuya bakan dik yüzünde olmak üzere, bindirme tekniğiyle bir fırın yapılmıştır. Burada mantar şeklinde başları olan birkaç bronz iğne bulunmuştur. Kat 2'de çıkan bir iğnenin ise, çifte konik bir başı vardır. Kat 2'de meydana çıkartılmış minyatür bir demir balta ile bir demir zırh parçası (Şekil 11) maden tesviyeciliği açısından ilgi çekicidir. 2'inci ve 1 inci katlarda üzerlerine gözler kazılmış koyu renk taştan çifte konik ağırşaklar bulunmuştur. Kat 1'de ise sap kısmı olan bronz bir kama ele geçirilmiştir. İple kesilmiş minyatür taslar ve yassı yarım küre şeklinde portakal renginde çark izli taslar görülmeye devam etmektedir.

0 21, 3'üncü ve 2'nci katlardan çıkan çömleğin özelliği gövde kırıkları arasında, koyu renkli yemek pişirme kaplarının çokluğudur (%10). Bunun yanında, portakal çark izli kaplar (%6) portakal kendinden astarlı kaplar (%6), kahverengi kaba kaplar (%6) yer almaktadır. Buna karşılık, ağız

²⁹ Bak. Hetty Goldman, Excavations at Gözlü Kule, Tarsus II (Princeton 1956), s. 204 Şekil 327, No : 1176.

³⁰ Belirli çark izleri vardır. Herhalde portakal renginde kendinden astarlı cinsin bir çeşiti.

³¹ Çarkın üzerinden yuvarlak dipleri o şekilde kesilmiştir ki; yüzeyde çıkıntı yapan kum taneleri hamurda oyuklar meydana getirmiştir.

kenarı ve dip kırıkları arasında, portakal çark izli kaplar çok daha yüksek bir orandadır (%31), %25'i de "tabakalara" aittir.

N 21, 10 uncu - 7 nci katlar: Kat 10, 0 21, 6 ncı ve 5 inci katlara karışan küllü tabakalardan ibarettir. 9 uncu katı meydana getiren özelliği olmayan kahverengi bir tabakadan sonra, 8 inci katta başka birçok küllü karışık toprak görülmektedir. 7 inci katın da özelliği yoktur. Bu tabakada bir tabak ile iple kesilmiş minyatür bir tas bulunmuş, böylece Hitit İmparatorluğu tabakalarıyla olan ilgisi doğrulanmıştır. Gövde kırıklarının sayımına göre, çoğu ağız kenarı ya da dip kırığı şeklinde parçalanmış portakal çark izli kapların oranı düşüktür (%8). Buna karşılık astarlı veya kendinden astarlı krem rengi kaplar (%17) ve portakal astarlı kaplar (%17) ile çoğunluğu muhtemelen üstündeki M.Ö. Erken Birinci Bin tabakalarından içeri sokulmuştur (aşağıya bak).

M.Ö. İKİNCİ BİNİN HAYVAN VE BİTKİ KALINTILARI :

Domuzların artık ehlileştirildiği kesindir. Koyun ya da keçilerin çoğunun çok küçük bir cinse ait oldukları görülmektedir. Bilinen ekmeçlik buğday ve iki sıralı arpanın yanında, bezelye, mercimek, üzüm ve hodanın da (muhtemelen bir çeşni olarak kullanılmıştır) yenmekte olduğu anlaşılmıştır.

M.Ö. ERKEN BİRİNCİ BİN :

N 21, 6 ncı ve 5 inci katlar : Odun kömürü ile örtülü sert sarı topraktan bir taban, kemikler, taşlar, çömlek kırıkları ile doldurulmuş, dibinde yine odun kömürü örtülü, sarı topraktan bir tabanı olan bir çukur ile ilişkilidir. Bu katlarda yayvan kavisi, simetrik olmayan üçgen bir demir fibula³² üzerine, belki de dört kanatlı bir yaratığı temsil eden, kama şeklinde çizgiler kazınmış çok yüzlü bir taş mühür gerdanlık; pişmiş topraktan basit bir insan figürü ve hiç kırığı olmayan, çarkta yavaş çevrilmiş kırmızı perdahlı, çok yivli ağız içine dönük, yarım küre şeklinde bir çömlek³³ bulunmuştur. Bu katın çömlek envanteri Hitit İmparatorluğu devrinden tamamiyle farklıdır, buna rağmen birçok eskimiş İmparatorluk devri çömlek kırığı ele geçmiştir. Çarkta yavaş çevrilmiş, kırmızı perdahlı kapların³⁴ oranı gövde kırıkları içinde %19, ağız kenarı ve dip kırıkları içinde %37 oranındadır. Çok yivli ağız kenarı %11 oranındadır. Kırmızı perdahlı kapların daha kumlu ve çok defa isli bir cinsi - çoğunlukla bunların kulpları ve ağız kenarına bitişik

³² Bak. P. J. Riis, Hama II, 3 : Lescimetières à crémation (National - museets Skrifter, Stoerre Beretninger I, Copenhagen, 1948), s. 132, Şekil 167 A, M.Ö. 1200 - 925 tarihlerindedir.

³³ Bak. Anatolian Studies 8 (1958) s. 201, No : 216 - 219.

³⁴ Orta büyüklükte kumla karışmıştır.

gagaları vardır- ağız kenarı ve dip kırıkları arasında %11, gövde kırıkları arasında %8 oranında bulunmuştur. Kırmızı perdahlı kapların krem ile devetüyü rengi astarlı, bazen perdahlı bir cinsi -çoğunlukla küçük taslar ve vazolarda- görülmektedir. Ağız kenarı ve dip kırıkları arasında %29 (%16'sı saman karışımı, %13'ü kum karışımıdır) ve gövde kırıkları arasında %22 oranında bulunmaktadır. Bu cins çömlek bazen kazılmış balık kılçığı ya da kırmızı boyanmış kafes bandlarıyla süslenmiştir. Buluntuların azlığı ve tabakalandırmadaki yerine göre, şimdilik kaydıyla bu kat M.Ö. 1000 - 800 yılları arasına konmuştur.

N 21, kat 4 : Çömlek buluntuları, bu katta devirlerin birbirine karışmış olduğunu göstermektedir. Yarmanın doğusunda üzeri tamamen balık kılçığı motifiyle süslenmiş fayans bir silindir mühür bulunmuştur. Buna karşılık, batı tarafında daha üst katlarda ele geçenlere benzeyen çakıl taşı bir taban ile şişe şeklinde bir çukur ortaya çıkmıştır.

M.S. 13'ÜNCÜ VE 14'ÜNCÜ YÜZYILLAR :

N 21, kat 3 : Dövülmüş topraktan bir taban üzerinde yer alan çakıl taşı bir taban 1.70 m. derinliğinde şişe şeklinde çukurlarla taş ve pişmiş tuğlalarla çatlamış çökük bir fırına aittir. Üst taban, M 20'de 2b katının tabanı vazifesini görmüştür.

N 21, kat 3'de demir at nalları, M.S. 13 ile 14 üncü yüzyıllara ait bir bakır para³⁵ kırmızı boyalı cinsten yassı dipli bir kâse, hamuru mikalı yemek pişirme kabı cinsinden, muhtemelen iki kulplu, kesin karınlı, yuvarlak dipli, yalnızca karından aşağısı perdahlanmış bir tencere bulunmuştur.

N 21, 2 nci ve 1 inci katlar : M 20, kat 2a seviyesinde, 66 cm. kadar uzunlukta bir taş temel, 32 - 33 × 32 - 33 + 12 - 13 cm. büyüklüğünde kerpiçlerin meydana getirdiği duvar gibi kalın kırmızı harçla yapılmıştır. Buna karşılık ilgili taban M 20, kat 1 seviyesindedir. Bu katlarda bir demir testere, bir adet M.S. 14 üncü yüzyıldan bakır para, bir mavi cam bilezik bulunmuştur. M 20'de olduğu gibi, 3 üncü - 1 inci katların hâkim çömlek cinsi koyu portakal rengi, çark izi olan kaplardır³⁶. (%12; bunun içine su olukları, tencere altları ve sırlı küplerin sırsız kısımları da girmektedir); portakal rengi kaba çömlek³⁷ %10 hamuru mikalı yemek pişirme kapları³⁸

³⁵ Hâlâ bir miktar baskı izi taşıyan Korucutepe'de bulunmuş paralar, American Numismatic Society'den Dr. George C. Miles tarafından desenlerine göre teşhis edilmiştir. Verilen bütün tarihler ya "mümkün olabilir" ya "muhtemel olabilir", ya da "hemen hemen katı"dir.

³⁶ Ufak kumla karışmış yüksek fırınlanmıştır.

³⁷ Çok kumlu, alçak fırınlanmıştır.

³⁸ Yemek pişirme kaplarının aşağı kısmı perdahlanmıştır; üst kısımları perdahsızdır; fakat bazen mat koyu boya damlalarıyla süslenmiştir.

%10 oranındadır. %15'i teşkil eden sırlı çömlek kırıkları, başlıca süssüz yeşil ve sgraffiato sırlı kaplara aittir.

M 20, kat 2b: Bu tabaka, doğu-batı yönüne uzanan çakıl taşı döşeli bir ara yol ile bunun kuzey tarafında yer alan dar yaya kaldırımı şeklinde taş teraslar, karşı tarafında ise, taş temelli odalar ya da avlular ihtiva etmektedir. Avlularda kubbeli fırınlar vardır. Bu katta sekiz adet M.S. 13 ilâ 14 üncü yüzyıldan bakır para, bir demir at nalı, bir adet başı mızrak şeklinde, göz hatları kazılmış yassı kemik bebek, kaba kırmızı çömlekten bir maden eritme kabı (?), birkaç adet pişmiş topraktan sacayak bulunmuştur. Sacayakların üzerindeki sır izleri, fırında sırlı kapların arasına dizilmiş olduklarını göstermektedir.

M. 20; kat 2a: Dar yola yeniden taş döşenmiş, duvar temellerinin bir kısmı yeniden yapılmış ve aşağı yukarı 1 metre yukarıya yeni tabanlar yayılmıştır. Tabanın üstüne ve altına yapılmış olan kubbeli fırınlar, bu yeni tabanlarla ilgilidir. Çökmüş ekmek fırınlarının, taban seviyesinden fırının dibine kadar, taşlarla bağlanmış su oluklarından yapılmış eğik bacaları vardır. Fırının ortasında hamuru içeriye koymak için bir delik bulunmuştur. Bu katta bazı yangın izleri mevcuttur. (Tozlaşmış kireç taşı ve odun kömürü). Bu katta bir adet demir at nalı; bir adet M.S. 14 üncü yüzyıldan bakır para; daha önce başka bir yapıda kullanılmış olan bir takım dört köşe taş bloklar; yukarda adı geçenler gibi birkaç üçayak, iki adet isli kırmızı ilâ kahverengi astarlı, bir konik kulplu, diğeri sepet kulplu çömlek kapakları; bir adet kırmızı astarlı, keskin karınlı, düz dipli ibrik ile bir adet yeşil ve kahverengi sırlı halka dipli kâse bulunmuştur.

M 20'de ele geçen çömler, ne kendi katları arasında, ne de N 21, 3 üncü - 1 inci katlar arasında fazla bir değişiklik göstermemişlerdir. Portakal rengi kaba çömlek %21-25 arasında değişmiştir. Ağız kenarı ve dip kırıklarının %5'e kadarki kısmı bu cins çömleğe ait yassı dipler, %6 - 10'u bu cins çömleğe ait yassı kulplardır. Gövde kırıkları arasında sırlı kapların toplam yüzdesi 2a katında %26'dan, kat 1'de %18'e kadar değişiklik gösterir; fakat ağız kenarı ve dip kırıkları arasında sırlı kaplar daha çoktur, zira sırlı çömlek cinsinin, büyük çoğunlukla, kırılması güç olan halka dipli kaplar şeklinde yapıldığı anlaşılmıştır (Şekil 12).

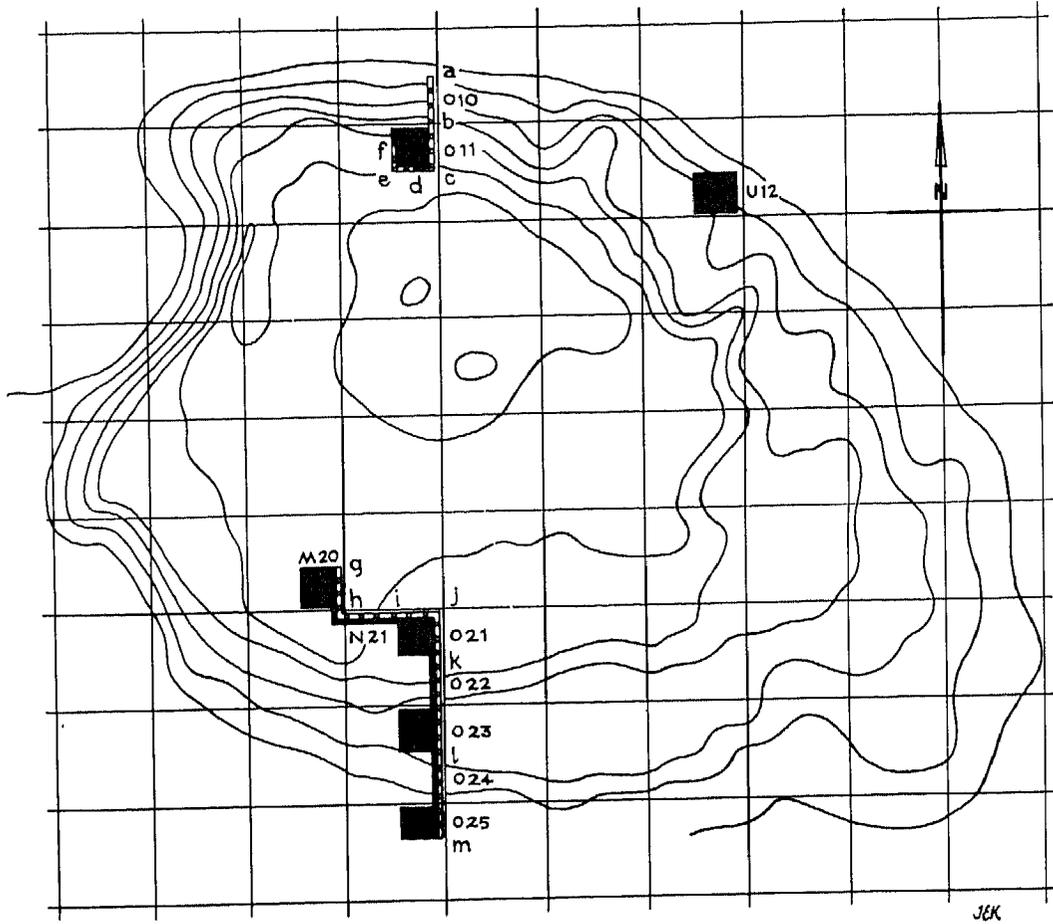
HİTİT ÇÖMLEĞİ LEVHASI (Şekil 8) İLE İLGİLİ NOTLAR

MARILYN KELLY BUCCELLATI

Her bir çömlek tipinden ele geçen örnek sayısı tabakalandırmadaki yerine göre, kazı karelerine bölünmüştür. 0 21 ve 0 24'de ise, her birinin en önemli özelliklerine göre (yani 0 24'de şhir duvarı, 0 21'de bullae tabanı) sınıflanma yapılmıştır. Ancak çok belirgin olan ya da çok sayıda örnek veren tipler levhada gösterilmiştir. Toplam olarak 56 adet çömlek tipi, tiplerine göre sıralanmıştır. Devirler arasındaki ayrılıklar şu şekilde özetlenebilir:

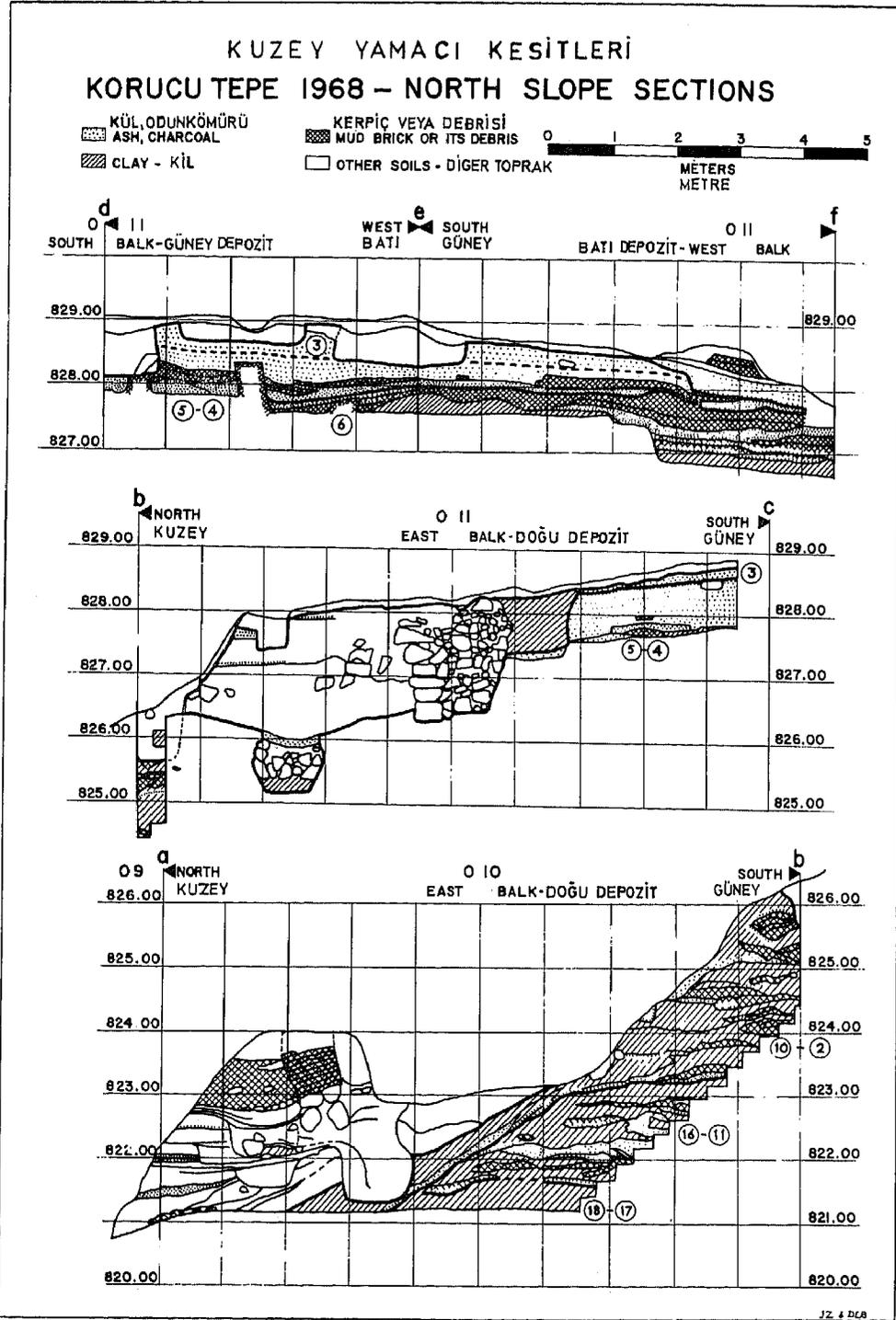
Yalnız Erken Hitit devrinde görülen 25 tip	268	
Yalnız Geç Hitit devrinde görülen 15 tip		428
Geç Hitit devrinden ziyade Erken Hitit devrinde görülen 7 tip	94	33
Erken Hitit devrinden ziyade Geç Hitit devrinde görü- len 8 tip	92	752
Erken ve Geç Hitit devirlerinde aynı miktarda görülen 1 tip	2	2
	<hr/>	<hr/>
	456	1,215
		<hr/>
		1,671

KORUCU TEPE

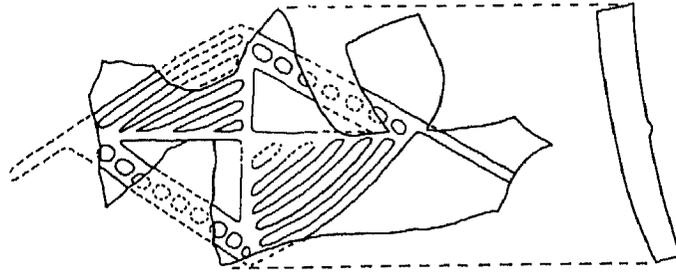

0 ————— 100 METERS—METRE
CONTOUR INTERVAL 2 METERS
KONTUR ARALIKLARI 2 METRE

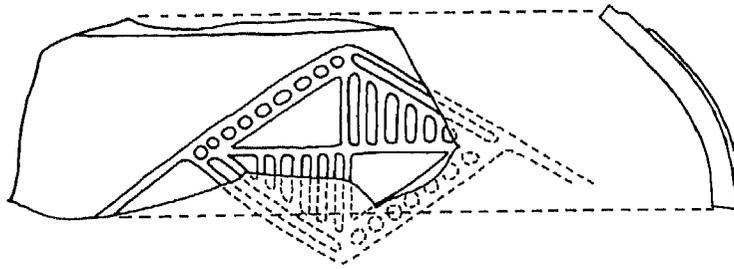
Şekil (1) Korucutepe'nin plânı. 1968 yılında kazılmış olan kareler siyah ile gösterilmiştir. Şekil 2 ve 5'de gösterilen kesitler beyaz çizgi ve noktalarla gösterilmiştir.
Figure (1) Plan of Korucutepe. The squares excavated in 1968 are indicated in black, the sections shown on figures 2 and 5 are indicated by white dashes and dots.

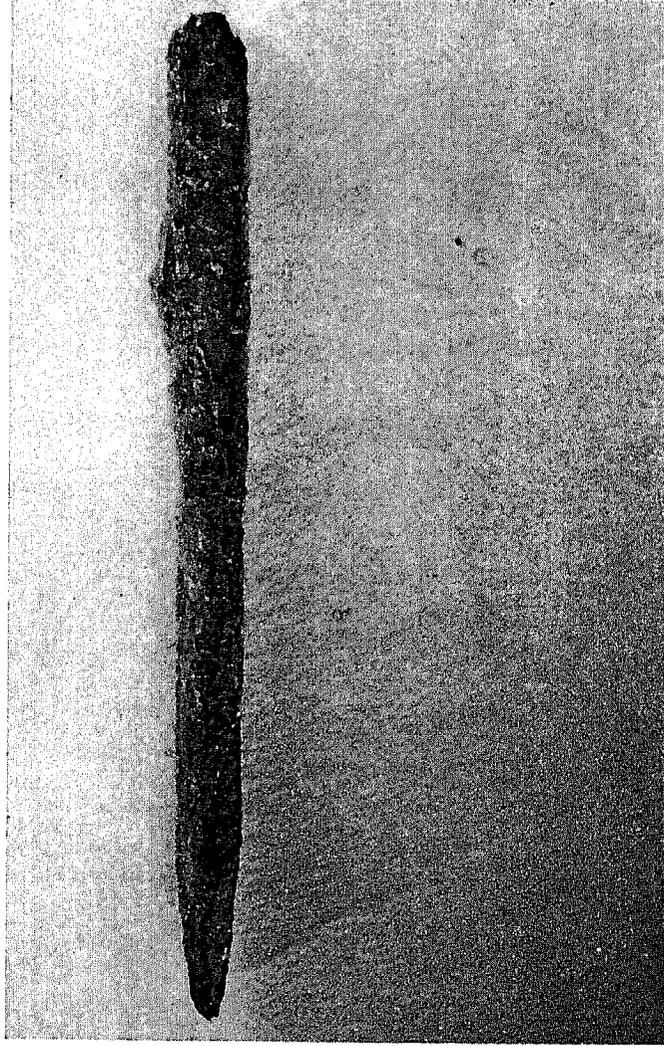
Şekil (2) Höyüğün kuzey yamacında o 10 ve o 11 kazı karelerinin kesitleri. Kalın çizgiler höyükte görülen belli başlı zaman kesikliklerini göstermektedir.
Figure (2) Sections through o 10 and o 11 on the north slope of the mound. Heavy lines indicate the major discontinuities in the structure of the mound.

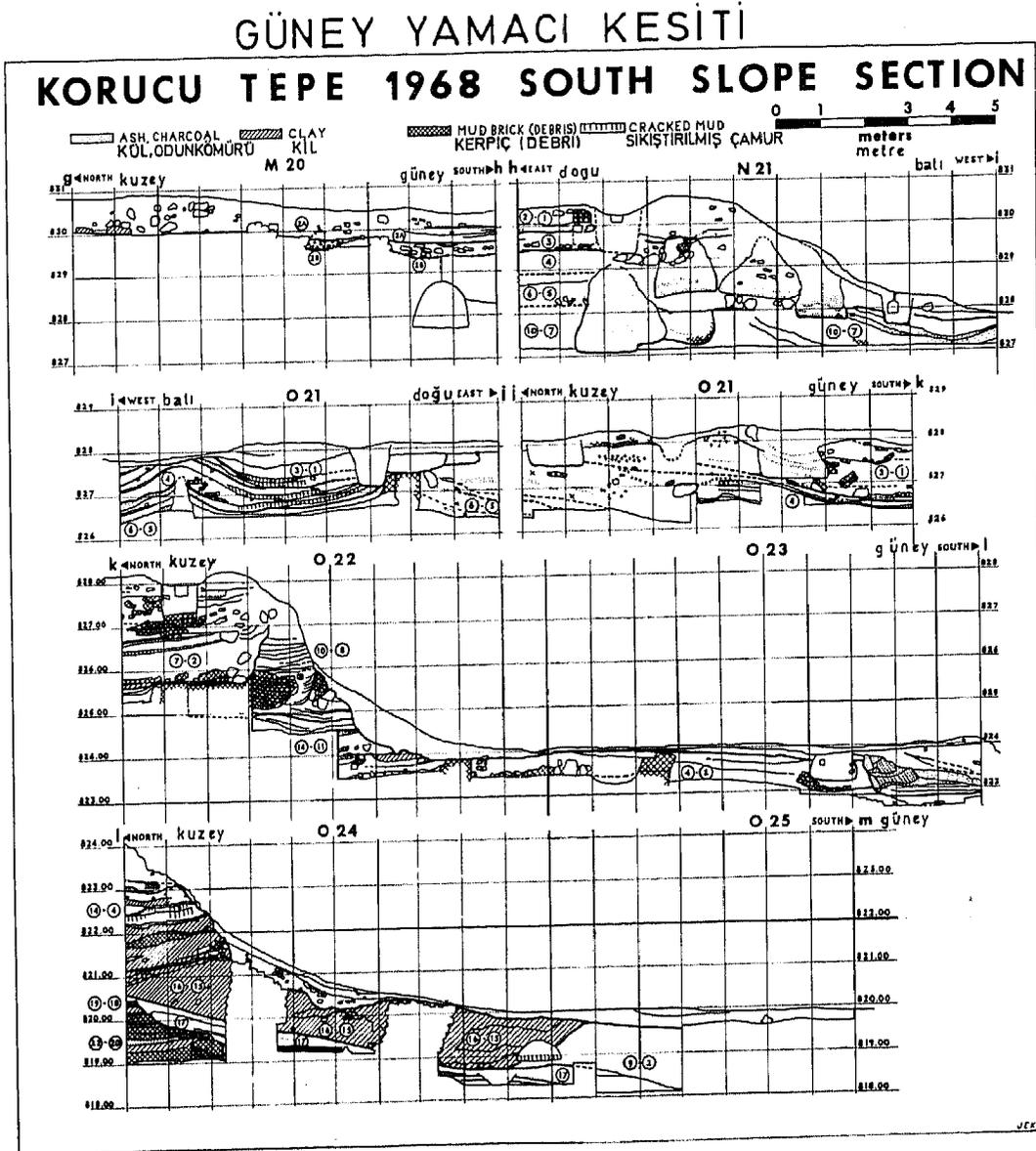
0 1 2 3 4 5 cm

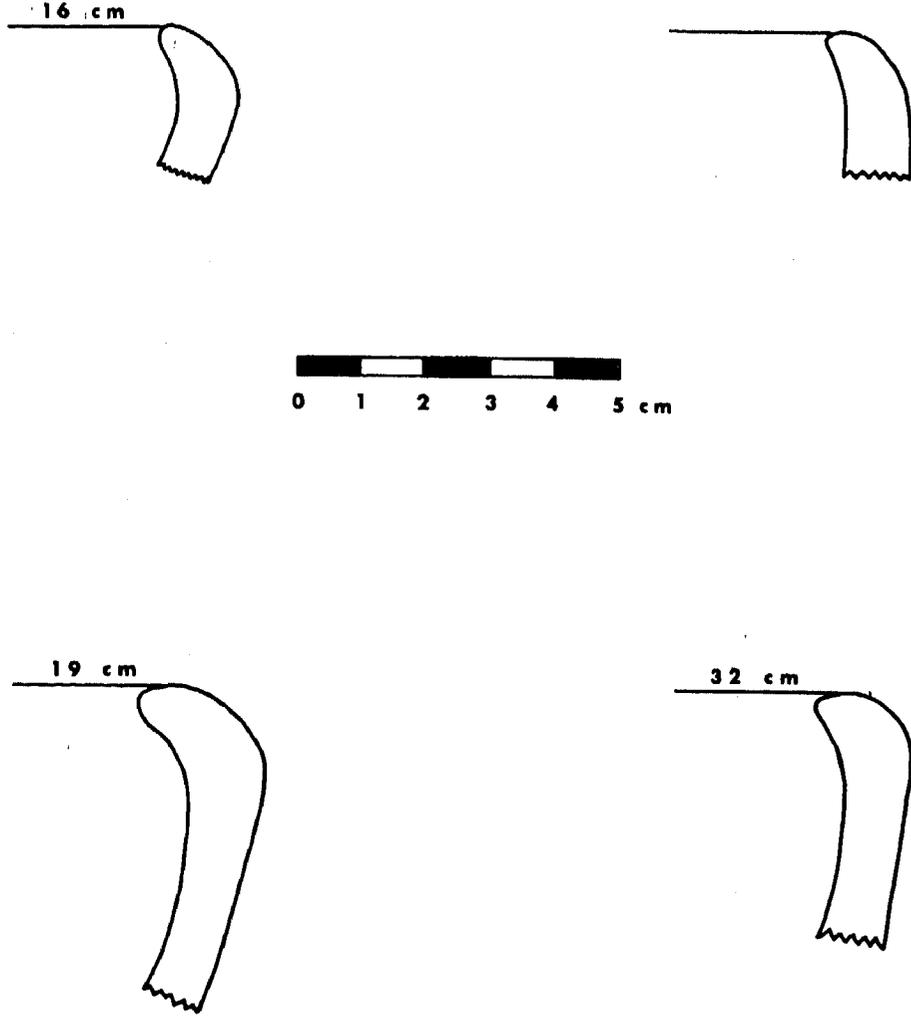
Şekil (3) o 11, kat 5'de bulunmuş kabartma süslemeli kahverengi perdahlı çömlek kırıkları.
Figure (3) Brown burnished jar sherds with relief decoration from o 11, level 5.

Şekil (4) 0 10 kat 7'de bulunmuş bakır iğne, uzunluk 4.6 cm.
Figure (4) Copper pin from 0 10, level 7. Length 4.6 cm.

Şekil (5) Höyüğün güney yamacında o 25 - o 21, n 21 ve M 20 karelerinin kesitleri. Kalın çizgiler höyükte görülen belli başlı zaman kesikliklerini göstermektedir.
Figure (5) Sections through squares o 25 - o 21, N 21 and M 20 on the south slope of the mound. Heavy lines indicate the major discontinuities in the build-up of the mound.

Şekil (6) Sırasıyla o 24, kat 20, 21, 20 ve 17'den siyah perdahlı, kahverengi, devetüyü rengi perdahlı ve siyah üstü düzeltilmiş tas ağızları.
Figure (6) Black burnished, brown buff burnished and black smoothed bowl rims o 24 from levels 20, 21, 20 and 17, respectively.

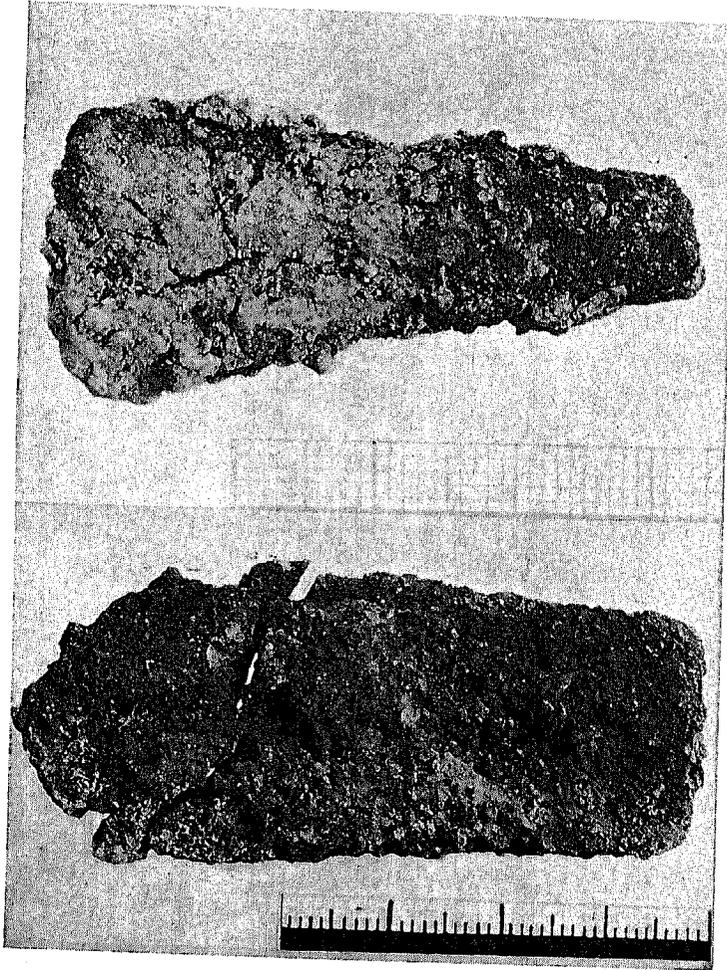
Şekil (7) o 23, kat 2'den kerpiç duvar içinde tahta hatıl kalıntıları.
Figure (7) Remains of wooden beams incorporated into mud brick wall in o 23, level 2.

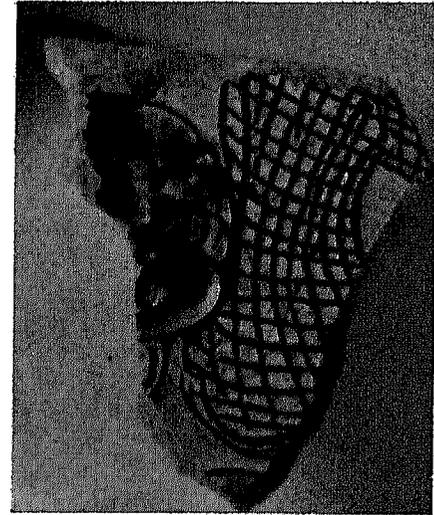
Şekil (9) 0 22 kat 9'da bulunmuş taş temeller üzerinde sival kerpiç duvarlar. Bir duvarın kalınlığı tahkim edilerek iki misline çıkarılmıştır.
Figure (9) Plastered mud-brick walls on stone foundations in 0 22, level 9. The thickness of one wall is doubled by a reinforcement.

Şekil (10) Pişmemiş topraktan bullae üzerindeki hieroglifli damga mühürü baskıları, Dr. Hans G. Güterbock tarafından çizilmiştir.
Figure (10) Impressions of Hieroglyphic stamp seals on unbaked clay Bullae, drawn by Dr. Hans G. Güterbock.

Şekil (11) o 21, kat 2'de bulunmuş minyatür demir balta (uzunluk 2,7 cm.) ile demir zırh parçası (uzunluk 7,3 cm.)
Figure (11) Iron miniature axe (length 2.7 cm) and iron armor fragment (length 7.3 cm) from o 21, level 2.

Şekil (12) N 21 ve M 20'de bulunmuş Sgraffiato çömlek kırıkları. Sırasıyla örgü çiçek, hayvan ve muhtemelen insan desenleri görülmektedir.

Figure (12) Sgraffiato ware sherds from N 21 and M 20 with floral, animal and possibly human designs.

Van Loon

Şekil (13) Erken Bronz devrinde geniş kanadlı obsidiyen ok ucu.
Figure (13) Wide-winged obsidien arrowhead from the Early Bronze Age.

Şekil (14) Hitit İmparatorluk tabakalarında rastlanan "kaba tipli Mitanni" mührü.
Figure (14) A "common Mitannian" seal from the Hittite Empire levels.

Şekil (15) Geç Hitit İmparatorluk tabakalarından hieroglif damga mühürü izleri bulunan kil mühür.
Figure (15) Clay seal with impression of Hieroglyphic stamp seal from the Late Hittite Empire level.

Şekil (16) Geç Hitit İmparatorluk tabakalarından genç bir savaş tanrısının işaretlerin ortasına yerleştiği kil mühür baskısı.
Figure (16) Clay sealing with a young warrior god centrally placed among the signs, Late Hittite Empire level.

Şekil (17) Silindir Mühür.
Figure (17) Syllinder Seal.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO-UNIVERSITY OF
CALIFORNIA
EXCAVATIONS AT KORUCUTEPE - 1968

MAURITS VAN LOON * and GIORGIO BUCCELLATI **

The University of Chicago-University of California (Los Angeles) team working at Korucutepe from August 25 to November 25, 1968, concentrated mainly on obtaining a section through the successive deposits of the mound and establishing the pottery assemblage characteristic of each period represented. The preliminary results of the pottery study are here offered in some detail in the hope that they may be of use in dating ancient habitation remains uncovered elsewhere in the Keban Dam area.

THE THIRD MILLENNIUM B.C.

At the northern foot of the mound remains of the fourth millennium B.C. are visible, but could not be reached in the first campaign. The section through the northern slope of the mound ran mainly through third-millennium B.C. deposits in squares O 10 and O 11 (see figures 1 and 2). The deepest levels reached in O 10 were levels 18 and 17. The pottery here did not differ noticeably from that in the next stratum.

O 10, levels 16 - 11: In these levels the trench cut through remains of a mud-brick structure which had burned and filled up with fallen bricks and burned roof remains. The inventory included "Canaanite" (7×2.5

* Maurits van Loon, is assistant professor of Near Eastern archaeology at the University of Chicago.

** Giorgio Buccellati is assistant professor of ancient Near Eastern languages at the University of California in Los Angeles.

× 0.5 cm) chert and smaller flint sickle blades; an obsidian arrowhead with tang and two wings separated by deep notches (2.7 × 1.3 × 0.3 cm); basalt grinding stones; fifteen ring-shaped gray stone beads; a copper pin fragment; a fragmentary clay andiron or portable hearth; a miniature bowl and many sherds. As in all third-millennium B.C. deposits of 0 10 and 11, the pottery was almost exclusively hand-turned, tempered with chaff and large grits, burnished and low-fired, and differed only in color:¹ 43% was brown, 17% dark red, 12% two-tone, i.e., black and red or brown and only 9% black. However, among the rims and bases, which were predominantly (85%) of the rail-rim type², a much larger part (30%) was black. Obtuse triangular lugs and pierced-knob handles occurred. Decoration with geometric or stylized animal designs in relief³ was a minor feature (1.5%). The only other ware occurring alongside the burnished ware was red-painted buff ware (10%, including unpainted sherds), tempered with medium black grit and chaff, smoothed and medium-fired with a soapy surface. The standard design consisted of hatched triangles with a wavy line above. Relief-decorated and painted sherds occurred from here through 0 11, level 3 (Fig. 3).

0 10, levels 10-2 : In and above level 10 burned structural remains could again be seen in the form of a white-plastered floor with charcoal, burned roof remains, another copper pin (Fig. 4), a red burnished lid and many sherds. The pottery was again almost exclusively burnished ware of the type just described; the dark red variety here reached its climax (32%) 27% was brown, 12% black, and 11% two-tone. Among the rims and bases, again, a much larger percentage (30%) was black. Of these, 10% were rail rims, 10% were sloping-sided bowls and 10% were flat bases.

After much quarrying for railroad and road building a small amount of second-millennium B.C. debris remained on top of the third millennium debris on the downhill part of 0 10. It belonged to the middle part of the second millennium, with 14% dark cooking ware, 7% buff smoothed on burnished ware and 6% gray wheel-marked ware.

¹ Unless mentioned other wise, the pottery counts are based on body sherds only. Percentages are based on rounded figures. A total of 42,500 body sherds were counted under the supervision of Marilyn Kelly Buccellati of the University of California (Los Angeles) Museum of Ethnic Collections. All rims and bases were drawn and counted.

² Cf. *Anatolian Studies* 8 (1958), p. 197, nos. 171 - 179, 192 - 199. The "rail rim" is actually a result of most vessels being decorated by a recess around the neck.

³ It was observed that an incised pattern always underlies the relief decoration. Apparently these incisions were filled with some substance which would swell up in the fire. The vessel was then covered with another slip-like layer of clay which in firing would bulge over those places where incisions were present underneath.

0 11, level 6 : Wall stubs of yellow mud brick are preserved up to 20 cm in this burned level which underlies the likewise burned level 5.

0 11, levels 5-4 : The plastered floor and walls of a room are here preserved up to half a meter, and filled with fallen bricks, charred logs and other burned roof remains⁴. The walls were built of mud bricks measuring $57 \times 42 \times 6$ cm, alternating with half bricks measuring $32 \times 42 \times 6$ cm, and included a doorway which had been bricked up. In the northeast corner of the room there was a round fireplace and a rectangular corner hearth, measuring 1.10 by 0.85 m., with a yellow clay rim and a channel for raking out the ashes along the east wall. Another channel or tunnel ran along the outside of the east wall, perhaps for drainage of rain water. A section of the eaves measuring 1.40×0.40 m. with its cross-pieces had fallen into this tunnel. Although this area adjoining the mud brick room to the east seemed to be a court, traces of a charred mat and a portable horseshoe-shaped hearth were visible on the floor. The inventory of the burned structure and environs included chert sickle blades of Canaanite type as well as flint and obsidian blades, some of which had use retouch only; obsidian arrowheads with tang and two wings separated by deep notches⁵; green stone celts 5.3 - 6.8 cm long, 4.1 - 4.4 cm wide, and 1.6 - 1.8 cm. thick; a pink stone cylinder seal⁶; rectangular tufa abraders; bone awls made on sheep or goat metapodials; tapered at both ends; a clay andiron fragment, miniature bowl and red burnished lid as from 0 10, as well as a pot stand and a complete black burnished bowl, both with recessed neck.

The pottery from 0 11, levels 5-4 was hand-turned burnished, identical to that in 0 10, but now the black variety reached its climax (36%); 32% was brown, 14% two-tone and only 6% dark red. Among rims and bases 40% were black, 16% being flat bases, and 13% rail rims. A new element was a wheel-turned fine grit-tempered very high-fired ware, mostly jarlets and goblets, the color of which shaded from gray orange (2%). By going over the surface of the vessel while it was turning on the wheel, the potter produced effects which may resemble corrugation, spiral burnishing or even reserved slip. This pottery was obviously imported from north Mesopotamia, northeast Syria, where it is known from Tell Billa⁷, Tell Taya⁸,

⁴ American Journal of Archaeology 73 (1969), plate 57, figure 1.

⁵ AJA 73 (1969), pl. 57, fig. 7.

⁶ AJA 73 (1969), pl. 57, fig. 2.

⁷ E. A. Speiser in University of Pennsylvania Museum Journal 23 (1932 - 33), pp. 253 - 254, pls. LIII, no. 4; LIV, no. 4.

⁸ J. E. Reade in Iraq 30 (1968), pp. 245, 251, pl. LXXXIV, no 8.

Arbit, Germayir and Brak⁹, and Tell Khuweyra¹⁰ and dated to the Early Dynastic III and Akkad periods (about 2600 - 2100 B.C.).

O 11, level 3: The main feature of this level was a hearth of mud plaster over stone measuring 80 × 70 cm with a clay rim and associated with a floor and a wall fragment. The hearth surface had been twice replastered over a layer of burnished ware sherds. The pottery from this level was still in the hand-turned burnished tradition but now the two-tone variety reached a climax (32%), 30% being brown and 29% black.

O 11, later intrusions: A deep cut had been made into the third millennium B.C. deposit by second-millennium people who built a retaining wall 1.70 m. wide with an outer face of large stones laid without mortar and an inner face of rubble. It delimited an area, the northern limit of which had eroded down the slope, but measuring at least 4 × 7.50 m., with a mat-covered floor into which two stone-lined latrines were sunk to a depth of 1.20 m. Traces of the wooden covers of these latrines were still visible. Discounting the 1400 third-millennium sherds obviously churned up in the building operation, the sherd count shows that this building also dates to the middle part of the second millennium B.C., with 22% dark cooking, 7% buff smoothed or burnished and 5% gray wheel-marked ware.

O 24, levels 22 - 20: These levels, reached only in a pit measuring 2 × 2 m. (Fig. 5), showed that there was some third millennium B. C. occupation on the south side of the mound too. In level 21 a brown clay wall could be distinguished, and in level 20 a floor was associated with two walls and a doorway. Floor, walls and doorway had been plastered three times successively with yellow mud plaster and then had burned. Built into the floor there was a mortar hole, of the conical type called "cooking hole" by Sinclair Hood¹¹, 20 cm in diameter, 12 cm deep, with a stone at the bottom to receive the impact of the pounding. These levels yielded a polished gray stone hammer and a bone pin tapering at both ends and possibly used as a fish hook; hand-turned pottery of Early Bronze type with "rail" or outcurving rims, and some burnished, smoothed or unburnished black to brown bowls with thickened in-curving rims (Fig. 6). This last shape, so characteristic of the black on pale cream painted ware nearly absent at outside but common at Tepe-

⁹ M. E. L. Mallowan in *Iraq* 4 (1937), pp. 105, 154, pl. XIX nos 4, 5; *Iraq* 9 (1947), pls. XXXIX, no. 3; LXVII, nos. 13, 17, 18; LXXII, nos. 6, 7, 13.

¹⁰ Anton Moortgat, *Tell Chuera in Nordost-Syrien: Bericht über die vierte Grabungskampagne 1963* (Wissenschaftliche Abhandlungen der Arbeitsgemeinschaft für Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen 31, Cologne, 1965), pp. 46 - 48.

¹¹ *Anatolian Studies* 1 (1951), p. 123

cik¹², strongly suggests a date at the very end of the third millennium B.C. for these levels.

O 24, levels 19 - 18: Level 19 contained red, green and brown mud brick debris, but level 18 had another mud-brick wall and associated floor, both covered up to three times with yellow mud plaster. The pottery from these levels was a mixture of the wares just described and the wheel-turned second-millennium B.C. wares to be described below.

ANIMAL AND PLANT REMAINS OF THE THIRD MILLENNIUM B. C.

These show that sheep or goats and especially cattle were kept. The few pig bones may well be wild. Common or bread wheat and two-rowed barley were grown, in contrast to the fourth millennium B.C. when emmer wheat and six-rowed barley were used.

SECOND MILLENIUM B.C.

O 24, level 17 : This level contained several red burned clay surfaces on a base of pebbles over stones and surrounded, to judge by fragmentary traces, by circular clay rims. These remains might be tentatively interpreted as the substructures of open-air domed ovens. Among the pottery overlying these remains the most striking fact was the preponderance of coarse and fine red or brown burnished wares¹³ (25 %), while cream self-slipped ware¹⁴, gray wheel-marked ware¹⁵, and black smoothed ware¹⁶ accounted for 7%, 5%, and 5% respectively. On account of the red and brown burnished wares, this level might be tentatively attributed to the early second millennium B.C.

O 25, levels 9-2 : These layers of wash, devoid of habitation remains, seem to overlie O 24, level 17, stratigraphically. In turn, they were cut into by the sloping-sided foundation trench dug for the fortification wall (O 24, levels 16-15). Among the body sherds retrieved from the pit sunk through these levels, gray wheel-marked ware (13%) and black smoothed ware (17%) were much more heavily represented while cream selfslipped ware accounted for 6%, approximately as before. The gray wheel-marked feature

¹² Anatolian Studies 8 (1958), pp. 202 - 203, nos. 264 - 273.

¹³ The coarser wares were gritty, of red - orange to brown clay. The finer wares had both chaff and grit temper, and were low to medium fired. The burnish was often an open burnish.

¹⁴ Color varies to buff, tempered with small dark grit.

¹⁵ Tempered with fine grit and some chaff, high-fired and often thick-walled.

¹⁶ Color varies to gray-brown; tempered with small to medium grit including mica; medium to high-fired.

sherds were all out-curving jar rims. The description of the stratigraphy on the southern slope will be resumed after a discussion of the finds at the eastern foot of the mound.

U 12, levels 11 - 5 : Surface outcrops of burned brick masses led to investigation of this area at the eastern foot of the mound. An H-shaped complex 12×12 m., was found of stone foundations 1.70 m. wide which had carried a superstructure of mud bricks (37 - 45 × 35 × 12.5 cm) on beams which had burned, calcining the limestone and baking the bricks. These had fallen into an adjoining corridor, burying a grinding stone and slab and several vessels, including a buff slipped open burnished S-profile jar. Inside the H, the floor or court surface was situated at a much higher elevation and had two large red-slipped cups and an ovoid amphora among its charred fill. Bronze round-headed and conical-headed pins and a clay figurine of a heavy-necked animal—probably a bull—lay near or above to top of this debris, together with the top halves of an orange burnished jug with rolled rim and an orange fine ware lentoid flask¹⁷.

The pottery from these levels is wheel-turned, mostly gray wheel-marked (18%) or black smoothed (12%). A large orange smoothed¹⁸ element (13%) is probably due to some intrusion from the overlying layers of the Hittite Empire (see below). A cream self-slipped element (5%), on the other hand, can be followed from here throughout the second millennium B.C. levels. Among rims and bases, outcurving jars of gray wheel-marked ware amount to 12%.

On account of the preponderance of the latter ware, I have placed U 12 close to 0 25 in the descriptive sequence, which tries to follow the chronological sequence. To judge by the few parallels with pottery from Boğazköy, U 12, 0 25 and 0 24 should correspond in date to the Old Hittite period (about 1650 - 1400 B.C.).

U 12, levels 4 - 2 : In an area enclosed by three stonefounded walls, a domed oven (diameter 2.55 m) of cobelled flagstones had been founded on pebbles over stones and plastered five successive times with yellow clay. On the ash surfaces which had built up outside two bronze needles and many animal bones were found, including an ox skull and a dog skull.

To judge by the pottery these levels should be about contemporary to 0 23 (see below), i.e. early Hittite Empire: 32% was brown cooking ware, 10% red to brown burnished ware. Rim sherds included 6% outcurving

¹⁷ Cf. Die hethitische Keramik von Boğazköy, figs. 18 - 19 nos. 473, 488 and figure 20. A Osmankayası they occurred in the earlier graves, dating about 1650 - 1400 B.C.

¹⁸ Self-slipped, tempered with small dark grit; medium to high-fired.

rims and 4% "platters". Unique were twelve sherds of buff ware ridged jars painted with a large red lattice.

O 24, levels 16 - 15 : This is a stratum of green clay brought from the mountains and capable of hardening to a watertight consistency, such as still used on the roofs of village houses. This clay had been piled in between two dry-stone foundations, each 1.45 m. wide and 2.40 m. apart, and had been banked up against both outside faces of this double foundation, which appears to have carried a mud-brick fortification wall on denuded. Some lenses in this artificial clay deposit were brown instead of green, but otherwise of the same consistency. The sherds in it contained more dark cooking ware¹⁹ (18%) and less coarse red or brown burnished wares (12%) than in level 17, with black smoothed ware and cream self-slipped ware still represented by 7% each. The fine red burnished ware had dwindled to 4%.

O 24, levels 14 - 4 : Within this succession of deposits, 2 m deep, there seemed to be some mud brick debris and burned roof remains in levels 12 - 10, and there were stone-founded walls associated with a hard mud floor on a stone base, once renewed, in levels 7 - 6. Level 4 consisted of ash and charcoal. Level 13 yielded a complete vat, 46 cm in diameter and 32 cm high, of red smoothed ware, identical in shape to the vessel depicted in Franz Fischer, *Die hethitische Keramik von Boğazköy* (WVDOG 75, Berlin 1963), figures 18 - 19 numbers 969, 983 (about 1650 - 1400 B.C.). Among the sherds the coarse brown burnished ware had now dropped to 8%. A brown gritty ware²⁰ (9%) was apparently used for cooking. The cream self-slipped ware continued in force (9%), and a white-slipped orange ware²¹ now appeared (6%).

O 23, levels 4 - 2: A strongly sloping soft greenish floor was associated with three plastered mud-brick walls incorporating wooden beams (Fig. 7) on stone foundations. It was found that the tops of the walls had moved sideways in respect to their substructures, perhaps due to the fact that especially heavy use of wooden beams had been made at the seam between stone foundations and mud-brick superstructure. A pit in level yielded a black burnished cylindrical goblet.

Among the sherds, brown slipped or unslipped cooking wares were predominant (35%); the prevailing shapes can be guessed from the fact

¹⁹ Tempered with much grit including mica and some chaff; occasionally burnished. "Cooking ware" is used throughout this article to denote pottery containing more than the average proportion of grit and therefore displaying jagged breaks. The sherds are often smoked.

²⁰ The color varies to red-brown. Occasionally the surface is slipped and scraped.

²¹ Tempered with small dark grit. The slip is often milky and translucent.

that 5% of feature sherds were handles and 5% were hole-mouth pot rims thickened on the outside. Orange wheelmarked ware²² the hallmark of Hittite Empire levels, now began to appear, together with its associated high fired orange self-slipped²³ and low-fired orange slipped wares (together 14%). The same white grit as present in the last-named variant is also found in a red to brown burnished ware (9%). White-slipped orange ware continued (7%).

The discontinuity between the Hittite Empire pottery and the local pottery corresponding to the Old Hittite period is very marked: The Hittite Empire potter's craft seems mechanized to the exclusion of any artistic ambitions. Marilyn Kelly Buccellati has contributed a chart illustrating some of the contrasts and similarities between Late Hittite and "Old Hittite" pottery from Korucutepe (Fig. 8), and her notes on that chart are found at the end of this article.

Digging in the west half of O 23 was abandoned when it was found to contain heavy intrusions of 13th to 14th century A.D. date. A green-glazed jarlet, a red coarse perforated jar or strainer and a stamp-decorated jug were recovered from a domed oven belonging to this intrusion.

O 22, levels 14 - 11: Four yellow-plastered mud-brick walls on stone foundations, two running east-west and two running north south and touching, were associated with two successive floors in level 14. The later of these two floors seemed to run on into the floor of O 23, level 4. Here a baked clay figurine of an animal with erect tail, probably a dog, was found. Common in this square was orange slipped ware²⁴ (10%), while white-slipped orange ware also reached a climax (18%) in this stratum. The cream self-slipped and red to brown white-grit wares continued as before (7 and 6% respectively).

O 22, levels 10 - 2: Seventy-five centimeters to the east of the contiguous walls of levels 14 - 11, two parallel walls were likewise laid out on contiguous north-south lines and then rebuilt repeatedly, each time shifting slightly to the west. Within one meter's thickness, five floors associated with these walls succeeded each other, red, white, white, yellow and red respectively. A purple stone spindle whorl in the shape of a miniature wheel

²² Color is drab and varies to brownish and even greenish orange. Tempered with small to medium grit. Medium to high-fired with prominent wheel marks.

²³ Light orange with small dark grit; high-fired, with wheel marks inside.

²⁴ Bright orange to red over orange clay tempered with white grit and some chaff; often scraped and occasionally burnished; medium to low fired.

with hubs was found here together with a number of tools made of deer antlers. In levels 9 and 8, four more floors were associated with these same walls, with two transverse walls, and with a reinforcement doubling the thickness of one of these walls (Fig. 9). Floors and wall surfaces consisted of yellow mud plaster, and the walls themselves were of mud brick with wood on dry stone foundations. On top of the wall stubs there were successive layers of charcoal and animal bones one meter in total thickness (level 8).

A deep cut had been made into the charcoal and animal bones of level 8 to find a curiously flimsy single mud-brick wall on one course of stone. A box-like stone feature nearby may be interpreted as a roof-post base (level 7). Several white ashy floor surfaces had succeeded each other up to a thickness of 25 cm (level 6). These were overlain by fallen bricks and water-laid mud-brick debris (level 5).

In level 4 there was a surface possibly to be connected with the corbeled oven in O 21, to be mentioned presently. More fallen yellow mud brick and light brown mud brick debris continued through level 3.

Level 2 displayed 9 post holes 16 cm deep arranged in two arcs, in a platform of mud apparently piled around the poles as these were set up. String-cut miniature bowls, a feature characteristic of O 21 began to appear in levels 2 - 1.

The pottery of O 22, levels 10-2 is mainly characterized by the massive appearance of orange wheel-marked bowls. By the way in which these had shattered, body sherds were rare, but among rims and bases this ware accounted for 21%, including 11% bowls with incurving rim. They began to appear in level 9. Among the body sherds white-slipped orange ware reached 19%, cream self-slipped ware 9%, and red to brown white-grit ware also 9%.

O 21, levels 6 - 5 : These include ash layers in the northern half of the square, cut into by a hollow 5 m in diameter, as well as the material on the earlier surface of this hollow, before the retaining wall its eastern side had been covered up. The ash layers yielded a common Mitannian seal, about 1500 - 1350 B.C.,²⁵ as well as a large shallow flaring bowl or "platter" of orange wheel-marked ware. "Platters" however, were still quite rare compared to the succeeding levels. The pottery was characterized by a preponderance of brown coarse ware²⁶ (27%), with orange slipped or self-slipped wares accounting for 23% and dark cookign ware for 5%.

²⁵ AJA 73 (1969), pl. 57, fig. 3. On account of the many pits, the stratigraphy of O 21 could only be established tentatively. Pottery comparisons, however, show all levels to be close together in time.

²⁶ Tempered with much small grit and some chaff; often scraped.

0 21, level 4 : The fill of the hollow consisted of discontinuous thin ash layers separated by thick layers of hard vertically cracked mud, as if hearth sweepings had alternated with rain wash in filling up the hollow. It was in the two layers of this level that twelve conical unbaked clay sealings or *bullae* were found, carrying the impressions of hieroglyphic stamp seals of Hittite Empire date (14th or 13th century B.C., probably the latter; Fig. 10).²⁷

These impressions are being studied by Dr. Hans G. Güterbock of the University of Chicago, who kindly informs us that both Luwian and – probably – Hurrian names can be read, including two royal names apparently pertaining to some local kingdom. Names, design and shape of the sealings all show close links to those found at Boğazköy.²⁸

String-cut miniature bowls²⁹ and orange wheel-marked flattened hemispherical bowls occurred in this and the following levels. Twisted copper wires ending in a loop occurred in levels 4 and 3.

The pottery from 0 21, level 4 is characterized by a climax in the orange slipped or self-slipped wares (23%), a falling off of the brown coarse ware (22%) and an increase in the dark cooking ware (8%). Among rims and bases, many flattened hemispherical bowls (diameter about 20 cm) of orange fine ware³⁰ were found (15%), while orange wheel-marked ware accounted for 22%, including 5% flattened hemispherical bowls and 4% "Platters". The latter were about 40 cm in diameter and compare closely to Die hethitische Keramik von Boğazköy, figures 18 - 19, nos. 911, 916 and to Tarsus II, p. 204, fig. 317, no. 1118.³¹ They confirm the dating of 0 21 to the Hittite Empire, about 1400 - 1200 B.C.

0 21, levels 3 - 1: In the southern half of the square a strongly sloping court surface was associated with two mudbrick walls partly founded on stone and protected along the outside base by flat stones set on edge. Over a cobble base laid on the court surface a corbeled oven had been built of mud bricks 34 - 37 cm long, 33 - 35 cm wide, and 8 - 9 cm thick on a D-shaped plan with an entrance in the center of the straight side, facing southeast. Several bronze pins had mushroom-shaped heads. One pin from level 2,

²⁷ Cf. AJA 73 (1969), pl. 57, figs. 4 - 6.

²⁸ Cf. Hans. G. Güterbock, Siegel aus Boğazköy II (Archiv für Orientforschung, Beihefte 7, Berlin, 1942), e. g., nos. 106, 109, 132, 152, 204.

²⁹ Cf. Hetty Goldman, Excavations at Gözli Kule, Tarsus III (Princeton, 1956), p. 204, fig. 327, no. 1176.

³⁰ With prominent wheel marks, apparently a variant of the orange self-slipped ware.

³¹ Their round bases were cut from the wheel in such a way that the grit protruding from the surface would drag grooves in the clay.

however, had a biconical head. Significant from a metallurgical point of view are the finds of an iron miniature axe and an iron armor scale (Fig. 11) in level 2. Double-beveled spindle whorls of dark stone incised with eyelets were found in levels 2 and 1, while level 1 yielded a bronze tanged dagger. String-cut miniature bowls and flattened hemispherical orange wheel-marked bowls went on occurring.

The pottery from O 21, levels 3 - 2 is marked by the ascendance of dark cooking ware (10%) among the body sherds, with orange wheel-marked orange self-slipped and brown coarse wares each accounting for 6%. The proportion of orange wheel-marked ware is much higher, however, (31%) among rims and bases, 25% being parts of "platters."

N 21, levels 10 - 7: Level 10 consisted of ashy layers running into O 21 levels 6 - 5. After a featureless brown level marked, 9, another very ashy deposit occurred in level 8. Level 7 was featureless once more. This stratum yielded both a platter and a string-cut miniature bowl, confirming its link to the Hittite Empire deposits. The body sherd count gives a low share (8%) to the orange wheel-marked ware, most of which broke into rims or bases. The high proportion of cream slipped or self-slipped (17%) and orange-slipped (17%) wares probably indicates an intrusion from the Early Iron Age (see below).

ANIMAL AND PLANT REMAINS OF THE SECOND MILLENNIUM B. C.

Pigs were now definitely kept. Many of the sheep or goats seemed to belong to a very small race. Besides common bread wheat and two-rowed barley, peas, lentils, grapes and borago (apparently used as a condiment) were now also eaten.

EARLY FIRST MILLENNIUM B.C.

N 21, levels 6 - 5: A hard yellow floor covered with charcoal was associated with a pit filled with bones, stones, and sherds the bottom of which also had a hard yellow floor covered with charcoal. These levels yielded an iron asymmetric triangular fibula with flat bow, 32 a multifaceted stone seal pendant incised with lines of wedges and more wedges perhaps representing a four-winged creature; a baked clay dimpled human figurine and a complete slow-wheel-turned red burnished hemispherical pot with

³² Cf. P.J. Riis, *Hama II*, 3: *Les cimetières à crémation* (Nationalmuseets Skrifter, Støerre Beretninger I, Copenhagen, 1948), p. 132, fig. 167A, dated about 1200 - 925 B.C.

inturned multigrooved rim³³. The pottery inventory of this stratum is completely different from that of the Hittite Empire, although many worn Empire sherds occurred. The red burnished³⁴ variety of the slow-wheel-turned ware accounted for 19% of body sherds and 37% of rims and bases. The multigrooved rim alone accounted for 11%. A grittier, usually smoked variant of the red burnished ware, often having handles or spouts connected to the rim, accounted for another 11% of rims and bases, 8% of body sherds. A cream to buffslipped, sometimes burnished variant of the red burnished ware, especially represented by small bowls and jars, accounted for another 29% (16% chaff-tempered, 13% grit-tempered) of rims and bases and 22% of body sherds. It is sometimes decorated with incised herringbones or red painted lattice bands. On the basis of the few finds and of its stratigraphic position I would tentatively date this level about 1000 - 800 B.C.

N 21, level 4 : The pottery shows this to be a mixed level. At the east end of the trench, a faience cylinder seal with all over herringbones pattern was found, while the west end contained a cobbled floor and bottle-shaped pit as found in later levels.

13th - 14th CENTURIES A.D.

N 21, level 3 : A beaten earth floor, succeeded by a cobbled floor, were associated with bottle-shaped pits up to 1.70 m deep and a sunk oven chinked with stone and baked bricks. The upper floor ran on into M 20 as the floor of level 2b.

N 21, level 3 yielded iron horseshoes, a 13th to 14th century A.D. copper coin³⁵, a flat-based bowl of red-washed ware, and a probably two-handled carinate round-base pot of mica-tempered cooking ware, burnished below the carination only.

N 21, levels 2 - 1: At the elevation of M 20, level 2a, a foundation of stones up to 66 cm long was laid in thick red mortar as the substructure of a wall of mud bricks measuring 32 - 33 × 32 - 33 × 12 - 13 cm. The associated floor, however, was at the elevation of M 20, level 1. These levels yielded an iron saw, a 14th century A.D. copper coin, and a blue glass bracelet. As in M 20, the dominant wares of levels 3 - 1 were dark orange wheel-marked³⁶ (12%; includes drains, potstands, and unglazed parts of glazed

³³ Cf. *Anatolian Studies* 8 (1958), p. 201, nos. 216 - 219.

³⁴ Tempered with medium grit.

³⁵ The coins from Korucutepe which still preserved some traces of the imprint were very kindly identified by Dr. George C. Miles of the American Numismatic Society on the basis of drawings. All dates are either "possible" or "probable" or "almost certain".

³⁶ Tempered With small grit, high-fired.

vessels); orange coarse ware³⁷ (10%); micatempered cooking ware³⁸ (10%); and 15% glazed sherds, mainly green undecorated and sgraffiato glazed ware.

M 20, level 2 b: This stratum included an east-west cobbled alley with narrow sidewalk-like stone terraces along its north side and stone-founded rooms or courts along either side. The courts comprised domed ovens. This level yielded eight 13th to 14th century A.D. copper coins, an iron horseshoe, a flat bone doll with spade-shaped head and incised eyelets, a red coarse pottery crucible (?), and several baked clay tripods with traces of glaze showing that they were stacked between glazed bowls in the kiln.

M 20, level 2a: The alley was repaved, some of the wall foundations rebuilt, and new floors laid at approximately half a meter higher up, associated with domed ovens built both on the floor and below the floor. The sunk bread ovens had sloping flues, built of drain pipes chinked with stones, from floor level to the base of the oven. In the center of the dome there was a hole for inserting the dough. This level showed some signs of burning (calcined limestone and charcoal) and yielded an iron horseshoe; a 14th century A.D. copper coin; some ashlar masonry blocks in secondary use; several tripods as mentioned above; two smoked red-brown slipped pottery lids with conical and basket handles respectively; a red-slipped carinate flat-based jug and a green and brown glazed ring-base bowl.

The pottery from M 20 shows little change from level to level, or from N 21, levels 3 - 1. The orange coarse ware varies from 21 - 25%; up to 5% of the bases and rims are flat bases in this ware, 6 - 10% are flat handles in this ware. The total percentage of glazed ware among the body sherds varies from 26% in level 2a to 18% in level 1, but among rims and bases glazed ware is even more preponderant because glazed ware occurs almost exclusively in the shape of ring-base bowls which are hard to shatter (Fig. 12).

³⁷ Very gritty, low-fired.

³⁸ The lower parts of the cooking vessels were burnished, the upper parts unburnished but occasionally decorated with blobs of matt dark paint.

NOTES ON THE CHART OF HITTITE POTTERY (FIG. 8)

MARILYN KELLY BUCCELLATI

The number of occurrences for each type is divided stratigraphically by square, and within 0 21 and 0 24 by major distinguishing features in each (i.e. city wall in 0 24 and the bullae floor in 0 21). Only those types have been selected which are most distinctive and/or for which the largest number of examples has been found. The types, for a total of 56, are arranged typologically. The distinction among the periods may be summarized as follows :

25 types found only in Old Hittite; total occurrences ..	268	
15 types found only in Late Hittite; total occurrences		428
7 types with more occurrences for Old Hittite	94	
than for Late Hittite		33
8 types with less occurrences for Old Hittite	92	
than for Late Hittite		752
1 type with same number of occurrences for Old Hittite	2	
and for Late Hittite		2
	456	1,215
	<hr/>	
		1,671
	<hr/>	

BIBLIYOGRAFYA

- C. A. BURNEY : "Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze Age", AS 8 (1958) pp. 157 - 209.
- MAGHEL J. MELLINK : "Archaeology in Asia Minor", AJA 73 (1969) p. 310, pl. 57.
- SPEISER, E. A., : "Excavations at Tell Billa, University of Pennsylvania Museum Journal. 23 (1932 - 33) pp. 253 - 254.
- READE, E. J., : "Excavations at Tell Taya", Iraq 30 (1968) pp. 245 - 251.
- MALLOWAN, M. E. L., : "Excavations at Tell Brak and Explorations on the Khabur, Iraq 4 (1937) pp. 105 - 154.
- _____ : "Excavations at Tell Brak", Iraq 9 (1947) pls. XXXIX - LXXII.
- SINDAIR HOOD : "Excavations at Tabara el-Akrad", AS 1 (1951) p. 123.
- MOORTGAT, ANTON : Tell Chuera in Nordost - Syrien : Bericht über die vierte Grabungskampagne 1963 (Wissenschaft - liche Abhandlungen der Arbeitsgemeinschaft für Forschung des Landes Nordrhein - Westfalen 31, Cologne, 1965, pp. 46 - 48.
- FRANZ FISCHER : "Die hethitische Keramik von Boğazköy (WVDOG 75, Berlin 1963) figs 18 - 20.
- GÜTERBOCK, HANS G. : "Siegel aus Boğazköy", Archiv für Orientforschung, Beihefte 7, Berlin, 1942, nos. 106 - 204.
- GOLDMAN, HETTY : Excavations at Gözli Kule, Tarsus 11, Princeton 1956, p. 204.
- RIIS, J. P. HAMA II, 3 : Les cimetières à Crémation, Nationalmuseets Skrifter, Støerre Beretninger I, Copenhagen 1948, p. 132.

..L Number: 6230734

UC

..LIAD TN#: 141608

Call #: DS51 .K415 K4 V. 1
Location: SAL3 STACKS

Journal Title: METU Keban Project Publications *+17 plates*
Volume: 1(1) Issue: *73*
Month/Year: 1970 Pages: ~~4~~-102 *Plate 1, 2, 3, 4, 5*
Article Author: Buccellati, Giorgio G Article Title: The University of Chicago-University
California Excavations at Korucutepe 1968
Print:

axcost: 50.00

AL3 PAGED, US:CCL

orrower: OCLC:CLU

atron: Buccellati, Marilyn (PROXY) (Faculty)

inding String: OCLC:ST2
CLC #MELVYL-UCLInks-sfx:citation

ipping Address:

CLC:CLU - UCLA Young Research Library

ix: (310) 825-4139; Ariel: Ariel: 164.67.17.12 Fax: (310) 825-4139 E-mail: s;

Jyssey:

CLA Young Research Library

10 Charles E. Young Dr.

Los Angeles, CA, 90095-1575 SHARES; WEST; Email yrl-ill-b@library.ucla.edu; My